

5000002820,1

COBISS

OSREDNJA KNJ. CELJE

Letnik: XL
Marec 1995
Številka 1Poština plačana
pri PTT enoti Celje

CRNAR

GLASILO PODJETJA CINKARNA CELJE - MOZIRJE

NE NA GLAVI,
NA NOGAH SE TRDNO STOJI

Marjan Prelec, menedžer leta

Človeški kapital je najpomembnejši dejavnik in gonilo gospodarskega razvoja in napredka. V njegov najustvarjalnejši, prodoren in hkrati najbolj izpostavljen del, sodijo tudi letošnji nagrajenci Gospodarske zbornice Slovenije, med katerimi je tudi naš generalni direktor Marjan Prelec. V petek, 25. februarja, je predsednik Gospodarske zbornice Dagmar Šuster na slovesnosti v Cankarjevem domu izročil nagrado Marjanu Prelcu za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke za leto 1994.

V dosedanjih šestindvajsetih letih je bilo podeljenih že 154 nagrad. Komisija za nagrade je lani prejela 26 predlogov, od tega 15 za velika in srednja podjetja ter 11 za podjetnike in družinska podjetja. Od vsake vrste podjetnikov je izbrala po pet predlogov. Tako so iz večjih podjetij nagrado

prejeli direktorji EMECO-ja iz Kranja, FILCA iz Mengša, Cinkarne iz Celja, Svee iz Zagorja in Save iz Kranja. Med manjšimi podjetji so izbrali direktorje Precise iz Domžal, Termotrona iz Ločice pri Celju, Medicipa iz Murske Sobote, Šenk trejda iz Kranja in Efte iz Črničev.

skupnega prihodka. Stroške je oklestila na konkurenčni nivo, likvidnost pa je ohranila kljub neugodnim gibanjem tečaja. Opustila je nekaj brezperspektivnih proizvodenj, obetavnim programom pa zagotovila konkurenčno sposobnost z razvojem kakovosti, investiranjem v varčevalne ukrepe pri energijah in pomočnih fluidih ter v mikroprocesorsko avtomatizacijo proizvodnih in ekoloških operacij.

Sedaj je Cinkarna sredi novega razvojnega cikla, ki je v veliko meri usmerjen v varstvo okolja, proizvodnja je usklajena z ekološko zakonodajo evropske unije, ekološko usmerjene pa so vse večje proizvodnje, ki so onesnaževale okolje.

Gospod Prelec je ves čas zaposlene obravnaval kot ustvarjalni potencial in kapita. Dolgoročna kadrovska politi-

ka je bila restriktivna, vendar spodbudna glede socialne varnosti. Cinkarna ni odpustila ljudi, načrtno, postopoma in pravočasno je uspela zmanjšati zaposlenost za 850. Velika notranja mobilnost zagotavlja visoko produktivnost.

Marjan Prelec je tako v zahtevnih razmerah podjetja s hteregeonim proizvodnim programom opravil ogromno dela, ki nosi neizbrisen pečat. S timom sodelavcev ter s svojo delovnostjo in odločnostjo zanesljivo vodi podjetje k zastavljenim ciljem.

In nenazadnje, dodelitev nagrade ni le dogodek, ki smo ga veselili tudi vsi zaposleni, je namreč hkrati priznanje našemu celotnemu podjetju, ki bo v očeh Slovencev našel ugled, ki si ga zasluži.

Nadaljevanje
na drugi strani

KAJ ODLIKUJE NAGRAJENCE?

Kljub temu, da so si nagrajenci zelo različni, jih vse enako odlikuje visoka strokovna usposobljenost, odprtost za dialog, pripravljenost spoprijeti se z novimi izzivi ter tvegati, odprti do tujine, tako da so kritični in ohranjajo samobitnost, okoljevarstvena odgovornost, večanje zaposlovanja.

Ali drugače: velika usmerje-

nost v izvoz, nenehno prizadevanje za vrhunsko kakovost in uspešno iskanje novih programov in novih trgov.

»Prav takšna usmeritev je v skladu s profilom menedžerja novega časa, ki ga označuje tržna usmeritev, kakovost, obvladovanje stroškov, skrb za okolje in dobri odnosi s sodelavci in delavci«, je na slovesnosti dejal Dagmar Šuster.

ZASLUGE MARJANA PRELCA

Spomnimo se, kakšna je bila Cinkarna, preden je njeno vodenje prevzel g. Prelec. Poslovala je pozitivno, zahvaljujoč naravnosti takratne države v avtarkijo, kot izvoznica je bila deležna posebnih ugodnosti, na domačem trgu pa je bila monopolist. Navznoter je bila obremenjena s skupinsko lastniško miselnostjo, navzven pa z negativno podobo onesnaževalca okolja.

Ko se je leta 1985 g. Prelec zaposlil v Cinkarni, je v svoji poslovni politiki uveljavil za-

misel o enovitosti z ravnotežnim razvojem vseh njenih dejavnosti: racionalizacijo na vseh nivojih, uvajanjem razumnejšega modela upravljanja, krepitvijo poslovne morale ter ustvarjanjem nove podobe Cinkarne, ki bi bila sprejemljivejša za okolje. Vsa ta načela so se izkazala za pozitivna prav v času po padcu berlinskega zidu in razpadu Jugoslavije.

Cinkarna je izgubo tržišča nadomestila z novimi in lani z izvozom dosegla že tri četrtine

Marjan Prelec z visokim priznanjem

(Nadaljevanje iz prejšnje strani)

OPOZORILA GOSPODARSTVENIKOM

Brez analize razmer ni mogoča nobena resna strokovna razprava, je dejal Dagmar Šuster na slovesni podelitvi nagrad. Naše gospodarske težave se niso začele z osamosvojitvijo, temveč veliko prej. Po visoki gospodarski rasti je leta 1975 Slovenija doživela dolgoletno stagnacijo, visoko inflacijo, neustrezne sistemske spremembe in neustrezno gospodarsko politiko. Po osamosvojitvi so bile posledice: ogromne izgube trgov, padec proizvodnje, izguba 264 tisoč delovnih mest, zmanjšanje BDP.

Šele v drugi polovici leta 1993 so se začele razmere izboljševati: gospodarska rast, rast izvoza, znižanje inflacije, delno tudi obresti, povečanje naložb, zmanjšanje števila nezaposlenih itd. Vse to je posledica zelo trdoživega, prilagodljivega in kakovostnega gospodarstva. Vendar pa je

na tem mestu Dagmar Šuster opozoril na previdnost. Če bi namreč v naslednjih sedmih letih beležili gospodarsko rast pet odstotkov letno, bi šele leta 2001 dosegli raven, ki smo jo že imeli leta 1987. Torej je potrebna vsaj trinajst odstotna rast.

Opozoril je še na dva pomembna dejavnika, ki ju je potrebno izboljšati za izboljšanje gospodarskih razmer v Državi. Rast porabe (javno in osebno) je potrebno znižati. Dramatične razsežnosti pa predstavlja problem izvoznikov, med katere spada tudi naše podjetje. Zaradi politike stabilnosti tujih valut v naši državi izgubljam, to pa se kaže na rezultatih poslovanja. Predsednik gospodarske zbornice je javno opozoril: »Če se ne bo nič spremenilo v prid izvoznikom in to takoj, so neizbežne negativne posledice povsem predvidljive!«

BILI SMO OPAŽENI

Na slovesni podelitvi nagrad se je naš generalni direktor v imenu nagrajencev zahvalil za prejete nagrade. Ob tem je povedal: »Menim, da so ta priznanja spodbudna iz dveh vidikov:

- za našo javnost zato, ker Slovenija vedno znova dokazuje, da razpolaga z dobrimi gospodarskimi krmarji;
- za nas osebno pa kot znak, da se naša prizadevanja le niso prezrla ali pa celo pozabila.

Današnja prizadevanja so še posebej pomembna, ker so namenjena naši uspešni aktivnosti v času velikih sprememb v vzhodni Evropi, razpadu Jugoslavije in nastopu globalne recesije, ko je šlo v prvi vrsti za preživetje nas vseh.

Rečemo lahko, da je bil to čas resničnih in težkih preizkušenj in dobri rezultati tistih podjetij, ki so previharila ta čas, so predvsem odraz njihovih notranjih kvalitiet.

Danes se zavedamo, da živi-

mo v majhni dragi državi, kjer je iz dneva v dan manj tistih, ki ustvarjajo, in na žalost vedno več tistih, ki jih zanima le trošenje, kar pa se na koncu za vse nas ne bo dobro izteklo.

Tako stanje občutijo najbolj vsa proizvodna podjetja, še zlasti pa izvozniki, ki smo iz dneva v dan v težji situaciji.

Ne bi našteval vzrokov, ki so nam vsem dobro znani in nam iz dneva v dan krčijo manevrski prostor za kolikor toliko normalno gospodarjenje. Vseeno pa bi rad ob tej priliki danes opozoril odgovorne v državi, da je napočil čas, ko si nismo več zatiskati oči pred resnico, da ne bo prepozno in bodo tudi vlečni konji našega gospodarstva omagali.

V imenu vseh nagrajencev se še enkrat zahvaljujem za podeljena priznanja z obljubo, da se bomo tudi v bodoče trudili za prosperiteto naših podjetij ter skrbeli za ugled našega gospodarstva doma in v tujini.

Kaj je novega na področju lastninjenja

Med tem ko smo 23. decembra lani Agenciji RS za prestrukturiranje in privatizacijo oddali Program lastninskega preoblikovanja Cinkarne, smo 2. februarja letos prejeli prvi del pripomb, ki so se nanašale na pravni del programa v smislu dodatnih obrazložitvev k posameznim točkam, zlasti k denacionalizaciji, izločitvi sredstev po zakonu in prenosu poslovno nepotrebnih sredstev. Osemnajst dni zatem smo odgovorili z zahtevano dodatno dokumentacijo.

Po besedah Jožice Košak smo med tem, to je 16. februarja dobili še drugi del pripomb, ki so se nanašale na ekonomski del programa zlasti na otvoritveno bilanco stanja in ocenjeno vrednost podjetja. Zahtevali so dodatno obrazložitev po predložitvi analitične dokumentacije k posameznim postavkam iz otvoritvene bilance stanja. Zahtevane obrazložitve drugega dela pripomb smo Agenciji posredovali 16. marca. Na podlagi odgovorov in dodatne dokumentacije sedaj pričakujemo odgovor v roku enega meseca.

Slika 1: Sprejemanje čestitke od predsednika Gospodarske zbornice Slovenije Dagmarja Šusterja.

Slika 2: »Če ne bo izvoznih spodbud, bodo šle krivulje le še navzdol!« opozarja g. Prelec predsednika državnega zbora Jožeta Školjča.

Slika 3: »Tudi v Celju nekaj znamo!« si misli g. Prelec v pogovoru z ministrom Maksom Tajnikarjem.

Slika 4: Vsi letošnji nagrajenci.

Poslovni cilji

Načrte za leto 1995 smo postavljali v pogojih, ko veliko podjetij gleda z optimizmom v prihodnost in zato predvidevamo precej naložb v proizvodnjo, opremo in novo tehnologijo. Zavedajo se, da so za ohranitev konkurenčnosti in prodor na nove tuje trge, potrebna tudi intenzivna vlaganja, saj razpolaga slovensko gospodarstvo s precej zastarelo opremo. Hitrejša investiranja lahko sicer zavre pomanjkanje financ, vendar se vsi zavedajo, da je potrebno tudi tukaj nekaj napraviti, če se hoče doseči načrtovano oživiljanje gospodarstva, saj brez naložb ni napredka. Za slovensko gospodarstvo se pričakuje, da bo val večje naložbene dejavnosti prinesel povečanje proizvodnje in prodaje, večjo produktivnost, ohranitev proizvodnje, izboljšanje kakovosti, obogatitev ponudbe in hitrejši pretek informacij.

V našem podjetju, se zavedamo, da ne glede na tokove gospodarskih gibanj, ki bodo prisotni na domačem in tujih tržiščih, brez stalnega prilagajanja pogojem poslovanja ne bo pozitivnih rezultatov. Podjetje si je zastavilo za cilj še nadalje povečevati proizvodnjo in prodajo, ker se zaveda, da samo povečan fizičen obseg poslovanja zmanjšuje stroške na enoto proizvoda in se s tem povečuje tržna konkurenčnost.

Iz tako postavljenih planskih ciljev se pričakuje pozitiven finančni izid, za kar pa bo potrebno še nadalje spremljati rast stroškov in jih prilagajati prodajnim tokom.

Za leto 1995 načrtuje podjetje poleg investicij v zamenjavo zastarele opreme še investicije v izboljšanje kakovosti proizvodov, posodobitev pretoka informacij in vlaganja v izboljšanje ekoloških razmer, povečanje stroškov iz teh vlaganj pa se bo nekoliko kompenziralo z vzpostavljeni-

mi rezervacijami za tovrstne investicije v preteklosti. Pri vsem tem pa ne bo izostala stalna skrb za dobro preskrbljenost podjetja s surovinami in za likvidnostno situacijo.

Iz planskih ciljev podjetja še nadalje izhaja skrb za racionalno zaposlovanje, kjer se načrtuje ob naravnem odlivu kadrov predvsem zaposlovanje strokovnjakov in kvalificiranih proizvodnih delavcev.

Pretežna usmerjenost v izvoz, ko se predvideva doseganje samo 28,5 % prihodkov od prodaje proizvodov na domače tržišče, vse ostalo pa naj bi bilo prodano na zunanjih trgih in to še deloma s predelovalnimi posli, zahteva dobro pripravljenost podjetja na konkurenčni boj, za kar pa mu zbranih izkušenj v preteklosti ne manjka. Vse to lahko vliva optimizem na izbiro pravih odločitev tudi za naprej, kar bo omogočilo, da se zastavljeni planski cilji tudi dosežejo.

Marija Bernjak

POSLOVANJE V LETU 1994

Oprti na lastne sile

Zopet je za nami eno poslovno leto, za katerega se je bilo po novi zakonodaji potrebno odločiti, kdaj se bo zaključilo, ker po novem ni več nujno, da je izenačeno s koledarskim. Davčna zakonodaja še vedno vztraja pri zaključku poslovanja na koncu koledarskega leta, podatki pa so tudi bolj primerljivi.

Samo iz delnih parametrov, ki so usmerjale slovensko gospodarstvo je razvidno, da še krizno obdobje doma in v svetu ni zaključeno, je pa vse posredno vplivalo tudi na poslovanje našega podjetja, čeprav se je podjetje pri poslovnih odločitvah moralo opreti predvsem na lastne sile.

Izbrana strategija gospodarjenja podjetja v kriznem obdobju je bila pravilna, saj to kažejo zelo dobri fizični kazalci poslovanja, ki presegajo cilje. Ne moremo pa to trditvi povsem za finančne kazalce in to zaradi tega, ker je bila država z zaostajanjem tečajev tujih valut za tekočo inflacijo precej bolj radodarna do uvoznikov kot pa do pretežnih izvoznikov in so imeli realni prihodki negativen trend.

Konkurenčen boj, kateremu je tako doma kot v tujini bilo izpostavljeno tudi naše podjetje, je vplival na to, da je v zadnjih dveh letih čedalje bolj naraščal fizičen obseg prodaje in se je možnostim prodaje prilagajala tudi proizvodnja. Največja rast je v primerjavi s preteklim letom zabeležena v PE Titan dioksid in PE Kemija, Mozirje, na nivoju podjetja pa je dosežena višja proizvodnja za celih 22 %. Čeprav se je sprva smatralo, da so cilji, ki so bili postavljeni za leto 1994 zelo visoki, se je na koncu izkazalo, da so preseženi v vseh PE razen PE Kemija Celje, kjer se še vedno pozna opustitev nerentabilnih programov ZN belila in Litopona.

Podjetje si je celo leto prizadevalo, da se zmanjšajo stroški poslovanja, da bi lahko ob restriktivni politiki tečajev tujih valut rentabilno poslovalo, kar je bilo na koncu tudi uresničeno, zato je bil podarek na izboljšanje kakovosti proizvodnje in povečanju produktivnosti dela. To se je doseglo tudi z racionalizacijo zaposlovanja, kjer kljub vsemu ni bilo odpušcanja delavcev, temveč se je opravljalo premeščanje delavcev znotraj podjetja, kjer je bilo to potrebno. S tem se je zmanjšal stroškovni pritisk, saj je znano, da so prav osebni prejemki v državi najbolj obdavčeni. Kljub zamrzitvam in varčevanju na tem področju pa je spodbudno to, da so osebni prejemki bili skladni z zahtevami panožne kolektivne pogodbe, kjer smo tekom leta 1994 spremenili primerjalno dejavnost črne in barvaste metalurgije v bazno kemično industrijo in to na podlagi naše, že vrsto let prevladujoče pretežne dejavnosti t.j. proizvodnja kemikalij.

Skrb za proizvodnjo, zaloge in prodajo je pripomogla k dobri likvidnosti podjetja, pri čemer pa ni bilo dosti prometa s trgovanjem z vrednostnimi papirji. Veliko je k ugodni likvidnosti podjetja prispeval še vedno zadržan visok nivo lastnih sredstev in znižanje zalog gotovih proizvodov, saj je bila prodaja v preteklem letu večja kot proizvodnja. Seveda ni šlo brez občasnih najemanj premostitvenih kreditov za večje kontingente nabav surovin in investicije, pripomoglo pa je tudi poslovanje s pozitivnimi poslovnimi rezultati.

V preteklem letu je bil zabeležen precej višji uvoz kot leto poprej vendar je bilo kljub vsemu doseženo še vedno zelo dobro pokritje uvoza z izvozom t.j. 1,94. Iz vidika devizne bilance je to sicer ugodno, vendar je imelo ob vodeni tečajni politiki Slovenije na izvoznike negativne posledice, ker je vplivalo na zmanjšanje dohodkovne sposobnosti podjetja.

Iz vsega navedenega sledi, da je bilo leto, ki je za nami eno izmed uspešnejših v zadnjih letih in je kot tako dobra osnova za nadaljnje uspešno poslovanje, kjer ne bo manjkalo ponovnih preizkušenj in odločitev za izbiro prave poti tudi v bodoče.

Glavni kazalci rezultatov poslovanja v letu 1994 in planski cilji za leto 1995

Zap. št.	O P I S	Planski cilji za leto 1994 glede na preteklo leto	Dejansko doseženo v letu 1994 glede na preteklo leto	Indeks doseganja plana (plan=100)	Plan 1995 Odnos glede na doseženo v letu 1994
1.	Materialna proizvodnja	+ 13 %	+ 22 %	108	+ 5,9 %
2.	Fizični obseg prodaje	+ 12 %	+ 21 %	107	+ 0,7 %
3.	Vrednostni obseg prodaje v SIT	+ 26 %	+ 33 %	105	+ 14,7 %
	— domači trg				+ 13,8 %
	— YU trg				+ 34,0 %
	— izvoz				+ 13,1 %
4.	Izvoz v USD *	+ 8 %	+ 32 %	122	+ 15,0 %
5.	Uvoz v USD *	+ 15 %	+ 107 %	179	- 7,2 %
6.	Število zaposlenih po stanju konec meseca	- 2 %	+ 0,7 %	0	- 0,3 %
7.	Število zaposlenih po vkalkuliranih urah	- 2 %	- 4,2 %	96	
8.	Produktivnost	+ 18 %	+ 33 %	113	+ 5,9 %

* izvoz in uvoz brez prometa z bivšimi YU republikami

RAZVOJNO - RAZISKOVALNI PROJEKT

Izboljšanje tehnologije hidrolize

Konec leta 1994 je bila zaključena glavna del na enem od razvojno - raziskovalnih projektov, ki jih sofinancira Ministrstvo za znanost in tehnologijo in ki jih izvajamo raziskovalci Cinkarne skupaj z zunanji sodelavci, v našem primeru z raziskovalci Instituta Jožef Stefan - Odseka za anorgansko kemijo in tehnologijo.

Naslov razvojno - raziskovalne naloge je bil izboljšanje tehnologije hidrolize pri proizvodnji titanovega dioksida. Hidroliza je namreč eden najbolj ključnih podprocesov zahtevnega procesa pridobivanja Titanovega dioksida po sulfatnem postopku, ki poteka tudi v Cinkarni. Nove zahteve po obvladovanju procesa in doseganju enakomerne in relativno dobre kakovosti končnega izdelka namreč zahtevajo čim boljše poznavanje procesov za njihovo boljše vodenje.

Delo na doseganju, s projektom zastavljenih ciljev, je potekalo v naslednjih fazah:

- študij literature in pregled obstoječega stanja
- iskanje povezav med posameznimi parametri hidrolize in končnimi lastnostmi pigmenta in iskanje dodatnih analitskih metod za ocenjevanje kakovosti narejenega hidrolizata
- postavitev laboratorijske naprave in normiranje laboratorijskih postopkov, ki kar najbolje posamejno stanje posameznih operacij v proizvodnji TiO_2 in omogočajo karakterizacijo ključnih parametrov
- planiranje in izvajanje poizkusov
- analiza dobljenih rezultatov

Načrtovano delo smo izvajali v laboratorijih PE Titanov dioksid, glavno v pilotnem laboratoriju ob veliki požrtvovalnosti tehničnega kadra.

Dobljene rezultate smo analizirali na občasnih obdobjnih sestankih vseh sodelujočih v projektu in jih komentirali skupaj s kadri iz proizvodnje ter tako rezultate laboratorijskih poskusov povezali z izkušnjami, pridobljenimi v proizvodnji.

Definirali smo glavne parametre, ki vplivajo na kakovost hidrolizata (kislost vstopne raztopine, količina dodanih kali, koncentracija TiO_2 v vstopni raztopini, temperaturni režim in hitrost dodajanja vode kot reaktanta, končna koncentracija TiO_2 v dobljeni suspenziji hidrolizata) in opisno ugotovili njihove odvisnosti, kvantitativno ovrednotenje le-teh pa dokončno v naslednjem obdobju do konca junija 1995, saj smo pričeli z delom na projektu, ko je bilo urejeno financiranje, to je s polletnim zamikom.

Kvantitativno poznavanje vpliva posameznih parametrov bo omogočilo optimalno vodenje hidrolize (npr.: morebitno skrajšanje trajanja recepture, vodenja hidrolize z nižjo vstopno koncentracijo TiO_2 v vstopni raztopini, kar pomeni v določenih primerih delo brez uparevanja). V določeni meri bo omogočeno prilagajanje recepture neenakomerni kakovosti vhodne raztopine. Doseganje konstantne kakovosti hidrolizata z optimalno porazdelitvijo velikosti delcev, kar pomeni z optimalno filterabilnostjo, bo zmanjšalo probleme v naslednji operaciji, Moore pranju.

Seveda samo poznavanje dogajanj v podprocesu hidrolize še ne zagotavlja boljše kakovosti. Hkrati s pridobivanjem in širjenjem znanj o hidrolizi je potekalo več projektov pod skupnim naslovom Posodobitev hidrolize in sicer: Posodabljanje in rekonstrukcija strojne ter MRS opreme (izvajalec PE Vzdrževanje) ter projekt Računalniško vodenje hidrolize (izvajalec Razvojna služba s sodelavci IJS); izvedba vseh naštetih pa bo omogočila doseganje konstantne kakovosti hidrolizata, s tem pa bo povečana tudi možnost konstantne kakovosti narejenega pigmenta, kar je z ekonomskega stališča trenutno zelo pomembno.

Spoznanja, ki jih je delo prineslo, so bila predstavljena v referatu na posvetovanju Produktna tehnika in podjetništvo v kemijskih in procesnih industrijah, ki je potekalo v Mariboru, oktobra 1994, napisana pa so v Končnem poročilu za MZT (shranjen v IN-DOK centru Cinkarne Celje) in v Zborniku referatov z omenjenega posvetovanja.

Sodelovanje z zunanji sodelavci na raziskovalnih projektih prinaša zunanji neobremenjeni pogled na problematiko proizvodnje, kar daje raziskovanju novo dimenzijo, zato si takšnega sodelovanja želimo tudi v bodoče pri razreševanju problemov, ki se kažejo. Tako npr. pripravljamo nov razvojno - raziskovalni projekt Študij priprave kali za rutilizacijo in študij vpliva dodanih elementov v fazi »pigmentacije«.

Zelo pomemben dejavnik pri študiju procesov, ki v proizvodnji že potekajo, je tesno sodelovanje

z delavci, ki vodijo in izvajajo posamezne procese, saj le - tako lahko dosežemo največjo korist za celoten potek dela. Pri opisani

nalogi je sodelovanje med raziskovalci in izvajalci hidrolize potekalo zelo dobro, za kar se vsem sodelujočim zahvaljujem.

Boža Šuk - Lubej

Obisk znanstvenih novinarjev in g. Gantarja

Konec januarja so slovenski novinarji, ki so specializirani za pisanje in spremljanje informacij tudi s področja ekologije, na strokovnem ogledu po Sloveniji obiskali tudi Cinkarno. Inženir Dani Podpečan jim je predstavil odzvepljevalno Sulfacid napravo, kasneje pa smo v nekaterih medijih lahko o tem prebrali prispevke.

Med znanimi novinarji omenimo Alenko Vilfan z Dnevnika, Francija Dovča z Dela, Andrejo Lešnik iz TV Slovenija, Cveta Pavlina z Gospodarskega vestnika, navzoči pa so bili tudi predstavniki Gospodarske zbornice Slovenije in predstavniki podjetja LEK d.d., ki je sponzoriral ekološko ekskurzijo.

Po ogledu Cinkarne so se vsi skupaj odpeljali še v Lendavo, kjer ima tovarna LEK incinerator - sežiganje odpadkov, ki ustreza najnovejšim normativom Evropske unije.

Ogled Sulfacid naprave

Dr. Pavle Gantar: »Pomagali bomo tudi v prihodnje.«

Med udeleženci ekskurzije pa je bil tudi minister za okolje in prostor dr. Pavle Gantar, ki je za Cinkarnarja dejal: »Ne glede na kratek obisk v Cinkarni sem vesel, da ste uspeli ustvariti Sulfacid projekt, to veliko ekološko naložbo. Z ministrstva smo sodelovali, kolikor je bilo v naši moči, vendar mislim, da bomo s pomočjo ekološkega razvojnega sklada pomagali tudi v prihodnje. Pozornost bomo še naprej usmerjali zlasti v tehnologije, i zaključujejo proces tako, da bi bilo čim manj odpadkov. Po mojem prepričanju se bo industrija v nekaj letih sama in seveda s pomočjo države spravila na okoljevarstveno raven. Skrbijo nas, pa individualna kurišča in promet.«

M. G.

Žerjav viden iz Ljubljane

V Cinkarni že nekaj časa stoji visok žerjav, ki ga je pripeljal podjetje EM Hidromontaža iz Maribora. Pri nas opravljajo postavitve dveh dvostopenjskih dekanterjev premera deset metrov skozi streho hale. To delo bi sicer lahko opravili z manjšim žerjavom, vendar je bil na voljo le ta.

92/112/EEC

TO JE ŠTEVILKA UREDBE SVETA EVROPSKE ZVEZE O RAVNANJU PRI PROIZVODNJI TITANOVEGA DIOKSIDA, KI BO VELJAVNA TUDI ZA NAS.

Specifičnost in obseg ostankov ter emisij, skratka odpadkov, ki nastajajo pri proizvodnji titanovega dioksida je tolikšna, da so članice Evropske unije oziroma njeni organi sprejeli posebne predpise o harmoniziranem omejevanju obremenjevanja okolja iz te proizvodnje svojih članic. Za Ministrstvo za okolje in prostor smo na njihovo pobudo pripravili osnutek uredbe o ravnanju pri proizvodnji titanovega dioksida s komentarjem, ki jo mora predpisati vlada Republike Slovenije v takšni kvaliteti in obsegu, da s sprejeto slovensko uredbo ne bo težav pri kasnejšem vstopu Slovenije v Evropsko unijo.

Čeprav so v ospredju politične razsežnosti približevanja Evropski uniji, so za sposobnost vključevanja našega gospodarstva na evropski trg še kako pomembni ostali faktorji: kakovost, standardizacija in normativi ter predpisi za varstvo okolja.

Proizvajalec, ki ne bo mogel dokazati, da njegov izdelek ustreza veljavni standardizaciji in da ima v ceni vklju-

čen strošek varstva okolja, ne bo tržil na skupnem evropskem trgu ali ga bodo preganjali po antidumping sistemu.

Osnutek uredbe obravnava proizvodnjo TiO_2 samo po sulfatnem postopku, katerega delež v Evropi je 77,6 % (v svetovnem merilu le 46,8 %). Cinkarnina zmožljivost 26.400 t TiO_2 /leto pa predstavlja deleže, ki so prikazani v tabeli.

DELEŽI CINKARNINE PROIZVODNJE PO STANJU LETA 1994

PRIMERJAVA	Delež CINKARNE %
Evropa skupaj	1,45
Evropa sulfatni postopek	1,78
Svetovna proizvodnja skupaj	0,68
Svetovna proizv. sulfatni post.	1,46

V Evropi je 24 tovarn TiO_2 : po štiri v Nemčiji in v nekdanji Sovjetski Zvezi, po tri v Franciji in Veliki Britaniji, po dve v Belgiji in po ena v Španiji, Nizozemski, Italiji, Finski, Norveški, Poljski in Sloveniji. Deleži Cinkarne v primerjavi z Evropo in s seštevkom celega sveta niso veliki, vendar so za slovenski izvoz pomembni, še enkrat pa se lepo vidi, da sulfatni postopek uporabljajo zlasti v Evropi.

Osnutek uredbe predpisuje mejne emisijske vrednosti za vse izpuste. Novost branžnega pristopa so dopustne specifične obremenitve, ki se preračunavajo na tono proizvedenega TiO_2 . Tako na primer za izpuste v zrak veljajo naslednji parametri:

- SO_x (SO_2 , SO_3 , kapljice H_2SO_4) = 10 kg SO_2 ekvivalentna/t TiO_2
- prah glavni izvori = 50 mg/m³

- prah ostali izvori = 150 mg/m³
- iz obratov za rekonzentracijo odpadne kisline emisija SO_x ne sme presegati 500 mg/Nm³
- naprave za praženje soli pri obdelavi odpadkov pa morajo biti opremljene z najboljšimi razpoložljivimi postopki za zmanjšanje izpuščanja SO_x .

Podobno je predpisano za izpuste v vodo in za odlaganje odpadkov. Predpisan je tudi nadzor nad onesnaževanjem (monitoring, vzorčenje, metode merjenja) in spremljanje stanja v okolju. Tako so predpisana obvezna poročila o obremenjevanju okolja in program ukrepov za postopno zmanjšanje onesnaževanja.

Na koncu pa so še predvideni: nadzor, kazenske določbe ter prilagoditve z roki in pričetek veljavnosti.

Na podlagi določb Uredbe moramo v CINKARNI čimprej izdelati študijo izvedljivosti in preverbo, katere zahteve že izpolnujemo in kdaj bomo lahko izpolnjevali ostale.

Dani PODPEČAN

Pot do ekološke embalaže

20. stoletje upravičeno imenujemo stoletje plastičnih mas, katerih proizvodnja nas je privedla do uporabe na različnih področjih. Polietilenska embalaža je vsestranska in v današnjem času skoraj nepogrešljiva, po drugi strani pa je zelo odporna na vplive okolja in ostaja dolgo nespremenjena, neuničljiva in okolju silno neprijazna, ko jo odvržemo. Zato je vedno bolj pereč problem, kako uničiti te odpadke, da bi čim manj ogrozili naravno okolje.

V Kemiji Celje želimo dodati svoj prispevek k ohranjanju čistega okolja tudi na tem področju, zato smo se odločili, da poiščemo ustrezno vodotopno embalažo za embaliranje fungicidov v obratu Modri baker. V tem primeru bi posredovali na trg in s tem tudi v naravo preko 800.000 PE vrečk manj.

Po daljšem iskanju smo se v mesecu februarju 1992 seznanili s firmo SYNTANA iz Mülheima v Nemčiji, ki prodaja vodotopno embalažo na bazi polivinilalkohola (PVAL) japonske firme AICELLO CHEMICAL.

Kmalu smo dobili vzorce vrečk, ki imajo različne karakteristike. Ene se hitreje topijo v vodi, druge pa so bolj odporne na nizke temperature.

Vrečke smo uspešno preizkusili v našem procesu polnjenja in varjenja, potem pa

smo več vodotopnih vrečk posamezno preizkusili na topnost v vodi. Rezultati so bili zelo zadovoljivi. Vrečka najprej plava na vodi, po približno petih sekundah se prične folija topiti in Cuprablau se usuje iz vrečke v vodo. Po približno desetih minutah se raztopijo še preostali debelejši zvarjeni deli vrečke. Raztopina je kmalu pripravljena za pršenje tudi z zahtevnimi (Myers) pršilniki, ki se uporabljajo za pršenje večjih površin vinogradov ali hmelja.

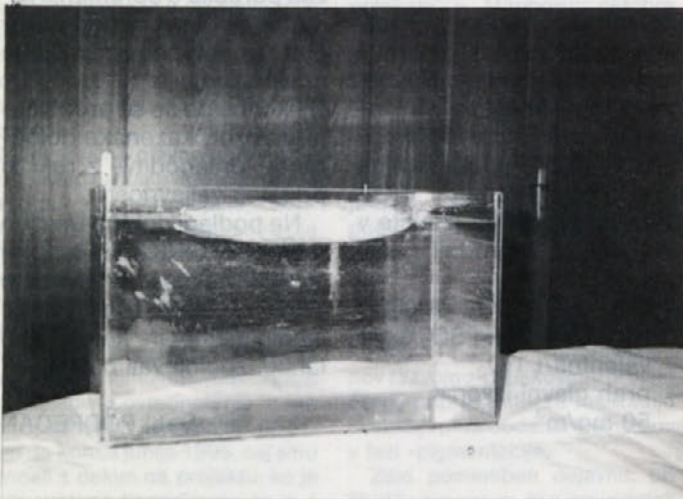
Po zadovoljivih tehničnih rezultatih, ki so jih dobili tudi na terenu na podlagi praktične uporabe, smo se ustavili pri ceni vodotopne vrečke. Vodotopna vrečka je približno 11,7 krat dražja od sedanje PE vrečke oziroma 1 kg Cuprablaua bi bil dražji za 19,75 SIT/kg. S tem nismo bili zadovoljni, ne glede na ekološki prispevek, zato smo iskali še naprej in julija 1994 smo prišli v stik s firmo PROMT d.o.o., ki nam je posredovala ponudbo za vodotopne vrečke, ki so precej cenejše od prvotne ponudbe.

Tako embaliran proizvod ima veliko prednost po ekološki plati, večjo praktičnost uporabe in večjo komercialno prednost pri ponudbi zaradi ekološke. V tej smeri nameravamo delati in razvijati še naprej, saj so v to smer uprte oči tudi ostalih v svetu.

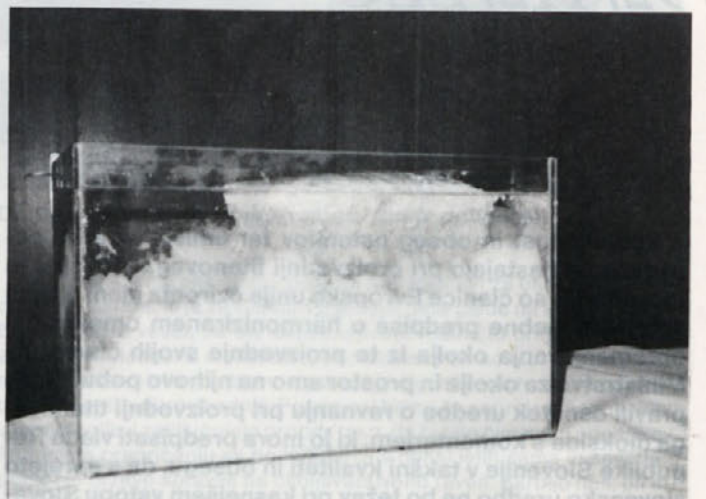
Stane Jakše

Vodotopna vrečka je v naslednjih sekundah precej raztopljena Cuprablau se močno vsipa v vodo.

Vodotopna vrečka se prične topiti v vodi po petih sekundah.

Cuprablau se že v celoti vsipava v vodo.

Obisk ekologov

Po začetku obratovanja Sulfacid naprave so se vrstili obiski pomembnih strokovnjakov s področja varstva okolja. Posebni gostje so bili tudi člani delovne skupine pri Gospodarski zbornici Slovenije, ki so v Cinkarni imeli svoj delovni sestanek in predavanja, katerega se je udeležil tudi državni sekretar za varstvo okolja gospod Marko Slokar.

Po sestanku so si gostje ogledali Sulfacid napravo. Najbolj zanimivo pri tem pa je, da je ogled koristil predstavnikom Leka in Mežiške topilnice, ki bosta lahko to koristno uporabila pri razrešitvi ekoloških težav v omenjenih dveh podjetjih.

SULFACID ODŽVEPLJEVALNA NAPRAVA

Priprava za tehnični pregled

Poizkusno testiranje z realnimi plini pri različnih obremenitvah kalcinirke titanovega dioksida poteka s prekinitvami že od konca novembra 1994. V tem času smo odpravljali ugotovljene napake zlasti pa opravljali izboljšave. Hkrati pa preverjamo integriteto Sulfacid naprave z obstoječo proizvodnjo in priučujemo bodoče posluževalce ter dopolnjujemo ustrezna navodila za delo in vzdrževanje.

V času poskusnega testiranja do sredine marca letos, je bilo vseh prekinitev za 251,5 ur, katerih glavni vzrok so bile težave v osnovni proizvodnji na elektrofiltrih, tudi zaradi izpadov električne energije. Preverjamo še normative obratovanja. Tako pri porabi električne energije ugotavljamo, da ni posebnega povečanja porabe kljub zamenjavi obstoječih prejšnjih elektromotorjev (55 kW) z zmogljivejšimi 160 kW). Poraba demineralizira-

ne vode je v mejah projektiranih vrednosti in znaša povprečno $1\text{ m}^3/\text{h}$. Poraba komprimiranega zraka je minimalna, saj se uporablja le za potrebe regulacije in instrumentacije. Poraba katalizatorja ni prisotna, jo je pa možno v normativih obravnavati le kot amortizacijski odpis za celotno vloženo količino 25.500 kg, za vrednost 197.000 DEM v pisno garantirani življenski dobi dveh let. Proizvedena razredčena žveplovega kislina je prav tako

Izvajanje prvega emisijskega monitoringa v kabini merilnika za emisijo SO_2 .

Služba za varstvo okolja sodeluje pri emisijskih meritvah z vzporednim monitoringom in pri občasnih meritvah.

v mejah projektiranih vrednosti in je bo preračunano na 98 % H_2SO_4 nastalo za 1.235 t/letno. Pri njeni komercialni ceni je vrednost "proizvedene" kisline enaka amortizacijskemu odpisu katalizatorja. Tako edini, čisto ekonomski učinek odžvepljevanja pokrije stroške za zamenjavo katalizatorja. Če bo katalizator trajal dalj časa, za kar obstajajo reference pri drugih proizvajalcih, da so ga zamenjali še le po šestih ali devetih letih,

ekonomski učinek odžvepljevanja pokrije stroške obratovanja.

Opravljajo se tudi že uradne kalibracije merilnika emisije SO_2 in meritve učinka odžvepljevanja, ki jih izvaja RACI d.o.o. s soizvajalcem Elektrotehnike Milan Vidmar, oba iz Ljubljane. Prve meritve bodo podale tudi emisijske vrednosti, poleg koncentracije SO_2 , še koncentracije za NO_x , CO , CO_2 in O_2 .

Dani PODPEČAN

Obisk vzdrževalcev iz vse Slovenije

Sredi marca nas je obiskalo 41 vzdrževalcev iz 23 slovenskih podjetij. Strokovna ekskurzija v Cinkarni je bila načrtovana v letnem programu Društva vzdrževalcev Slovenije. V Cinkarni so si ogledali proizvodnjo cinkotit pločevine, proizvodnjo žveplove kisline, titanovega dioksida in delavnice PE Vzdrževanja.

Predstavljamo vam mlade strokovnjake

V Cinkarno so nas pripeljale različne poti. Vsaka zgodba je drugačna in po svoje zanimiva. Zlasti zanimivi sta zgodbi naših novih sodelavcev, ki ju v naši rubriki predstavljamo tokrat.

NAVDUŠENA NAD NOVO NAPRAVO

„Če bodo v valjarni posodobili proizvodnjo in dali možnost razvoju tudi obrobni dejavnosti, bo še veliko zanimivega dela, novih izzivov in spoznanj“, pravi Brigita Koklič, ki je v Službi kakovosti zaposlena nekaj več kot dve leti. Veliko možnosti vidi prav v raziskovanju, ki ga omogoča nova naprava spektrometer, ki so jo kupili v Metalurgiji in službi za izdelavo analiz v Valjarni. To napravo bi po besedah Brigite Koklič lahko tudi tržili in delali analize za uporabnike izven Cinkarne, saj je naprava v Sloveniji redka.

Brigito sem ujela za pogovor prav tiste dni, ko je prišla s seminarja o uporabi te naprave, ki jo je organizirala nemška družba, ki je to napravo nam tudi prodala. Povedala je, da je bilo tam zelo zanimivo prav zavoljo tega, ker imamo napravo že pol leta. Brigita jo je med tem časom spoznavala, zato je seminar lažje razumela in več spraševala. Drugače pa meni, da je seminarjev premalo, bolj dostopna pa je strokovna literatura.

Šestindvajsetletna Brigita, ki je bila sicer štipendistka Ema je septembra 1993 diplomirala na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo smer organska kemija. V Cinkarno je poslala prošnjo in po nekaj mesecih dobila zaposlitev. Trenutno je zaposlena kot samostojna tehnologinja v Službi kakovosti za Metalurgijo.

Pripravnništvo je opravila v laboratorijih Titanovega dioksida, spoznala pa je tudi delo v Grafiki in Kemiji. Skozi to

delo je spoznala tudi nekaj drugih mladih strokovnjakov, vendar še premalo. Meni, da je Cinkarna zelo raznolika, zato bi bilo dobro organizirati kakšne prireditve, kajti po strokovni plati se strokovnjaki težje najdejo.

Brigita KOKLIČ

Na vprašanje o nadaljevanju študija pravi, da bo delala magisterij, če se bo našla kakšna dobra tema. Ta pa se bo z novo napravo morda odprla. »Več ko veš, spoznaš, da v resnici malo veš«, pravi Brigita in meni, da se bi poskusila tudi v doktoratu.

Prijazna in polna energije je tudi ob prostem času, katerega zapolnjuje z zanimivimi konjički, te pa skoraj vsako leto rada zamenja. Veliko se ukvarja s fotografijo, s čimer je požela kar nekaj priznanj preko časopisa Novi tednik. Nekaj značk pa je dobila celo v jadralnem letenju. V Celju pa se ukvarja tudi z učenjem manekenstva.

ZANIMA GA MARKETING

Tomaž Kuzman je osemindvajsetletni strokovnjak na kemijskem področju. Leta 1993 je diplomiral na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo in se po končanih obveznostih zaposlil v Cinkarni. Našo tovarno pozna že dolgo, saj je bil sedem let štipendist. Pripravnništvo je opravil v tiskarskih ploščah, sedaj pa je samostojni tehnolog. Trenutno spoznava vse dele proizvodnje v Grafiki, da bo lahko prevzel delo komercialno tehničnega pospeševalca prodaje za to poslovno enoto.

»V Grafiki je delo le delno povezano s kemijsko stroko, vendar me zlasti veseli delo z ljudmi na področju prodaje,«

Tomaž KUZMAN

pravi Tomaž in dodaja, da se že veseli komercialne. Grafično področje ga je že čisto osvojilo, saj meni, da ni stvari brez grafike. Vsaka stvar je danes potiskana, zato je po njegovih besedah ta panoga še zelo perspektivna.

O prihodnosti cinkarniške Grafike pa meni, da je kljub veliki konkurenci iz tujine zelo perspektivna, vendar ne brez finančne injekcije. »Naložbe bi bile potrebne v osvajanje trga in v dodatno kadrovanje tehnično komercialno pospeševalnega servisa.« Doslej je spoznal, da ima Grafika zelo kakovostne izdelke, ki so primerljivi z uvoznimi, toda cen ne dosega dovolj visokih, da bi lahko pokrili stroške.

Razvoj Cinkarne vidi v skupaj enakovrednem razvoju vseh programov, ne pa v poudarjenju enega vlečnega konja. Istočasno ob razvoju glavnega programa bi morali razvijati tudi ostale, da se ne bi zgodilo, da bi na koncu ostal le titanov dioksid. Takšna politika ne bi ohranjala osnovnega cilja, držati Cinkarno skupaj.

Tomaž se sicer dobro spozna na računalnik, v prostem času rad igra tenis, najbolj pa ga vleče v vodne globine, v podvodni ribolov.

M. G.

STROJNI PARK

Potrebna je pravilna razporeditev

V Cinkarni imamo 84 delovnih strojev, od teh pa je kar 29 potrebnih generalne obnove, nekateri od teh pa so že dotrajani. Njihova povprečna starost seže čez desetletje. To je pokazala analiza, ki so jo opravili v PE Transport in katero je zaradi vse večjih potreb po nakupu novih, zahteval generalni direktor. Iz analize je razvidno, da je v vsaki poslovnosti potreben obnove kakšen viličar ali kuli. Pri tem so ugotovili, da v nekaterih poslovnih enotah niso dovolj skrbeli za redne mesečne preglede, ki so obvezni po internih pravilih. Po podatkih iz analize stanja je tudi razvidno, da je strojni park v resnici star, saj so samo v letu 1994 za vzdrževanje vseh transportnih vozil odšteli 42,5 milijonov tolarjev. V ta strošek pa ni vključeno porabljen gorivo, zavarovanje in cestna taksa. Če prištejemo tudi te stroške je znesek za 25,4 milijone višji. Strošek je po besedah Mirkota Polutnika, odgovornega za vzdrževanje transportnih vozil, z boljšim

gospodarjenjem, večjo kontrolo in osveščenostjo uporabnikov vozil, mogoče precej znižati. So-deč po analizi bi bilo kljub ugotovitvam o slabem gospodarjenju potrebno nujno kupiti še šest viličarjev, to pa bi podjetje stalo 300 tisoč mark. Zanimiva pa je zlasti ugotovitev, da ti delovni stroji niso polno izkoriščeni, odkar so skrb zanje prevzele poslovne enote. »Če bi imeli v PE Transport možnost razporejanja transportnih vozil, bi bili le-ti izkoriščeni, dobro vzdrževani, strošek pa bi bil nižji od lanskega,« pravi Mirko Polutnik in dodaja, da bi te stvari v podjetju bolj obvladovali. Lani smo sicer kupili dva nova plinska in dva dizel viličarja, vendar so še potrebe. Slabo stanje in nezadovoljiva izkoriščenost pa ni opazna le na tem področju, temveč tudi pri ostalih vozilih v tovarni. To pa je že tema za prihodnjico.

M. G.

Smilja Marinc opravila magisterij

Niša sodelavka, tehnologinja površinske obdelave v PE Titanov dioksid, si je pridobila naslov magistre kemijske tehnologije. Njeno magistrsko delo ima naslov Termična analiza gelov hidratiranega titanovega dioksida. Delo temelji na raziskovanju in izračunavanju kinetike izhoda žveplovega dioksida iz različnih gelov pri kalcinaciji. Pravzaprav bo to zanimalo le malo koga. V proizvodnji titanovega dioksida bi bili rezultati zanimivi kot eden možnih izračunov kinetike, če bi sami projektirali tehnologijo, ki smo jo kupili od Lurgija.

Nalogo, katere mentor je bil prof. Peter Bukovec iz Fakultete za naravoslovje in tehnologijo, je zagovarjala decembra lani. »Mislili smo, da je dobro, da sem opravila nedokončano delo iz preteklosti,« pravi Smilja, ki je nekaj izpitov opravila že v prvih letih službovanja na Institutu Jožef Stefan. Delo je morala zaradi pomanjkanja denarja za raziskovanja prekiniti.

Poti njene zaposlitve so potem šle v drugo smer. Osem let in pol je službovala v nekdanjem Donitovem tozdu Fenolit v Borovnici, kjer je spoznala delo v kontroli kakovosti, nato pa se je leta 1987 zaposlila v Cinkarni.

V Cinkarni je začela zopet delati na področju anorganske kemije. Po nekaj letih raziskovalnega dela v Razvoni službi je sprejela delo v PE Titanov dioksid. Med tem je bil na fakulteti podiplomski študij še vedno »zamrznjen«. Bilo ga je potrebno samo dokončati. Ponudila se je priložnost in nedokončano delo je uspela opraviti.

Možnega nadaljnega študija ne bo nadaljevala, želi pa si ostati na raziskovalnem področju. »S pridobljeno diplomom druge stopnje je kemik, ko se zaposli, na nekakšnem razpotju. Ena pot vodi v menedžerske vode, druga vodi v smer poglobljanja že pridobljenih znanj in vedno ožje specializacije. Izbrana, raziskovalna pot mi daje veliko zadovoljstva, čeprav je vedno bolj očitno, da ta pot materialno ni donosna in v velikih primerih prav nič cenjena.«

Na sedanjem delovnem mestu razvija nove postopke površinske obdelave titanovega dioksida in raziskuje ozadja obstoječih re-

ceptur. »Naša knjižnica nas zelo dobro zalaga s članki in razpravami iz tega področja, manjkajo le seminarji in konference, kjer bi lahko izmenjali mnenja z ljudmi, ki delajo na podobnih delih.«

Smilja Marinc

Po besedah Smilje Marinc je v PE Titanov dioksid v zadnjih letih veliko narejenega na raziskovalnem področju. Na podlagi raziskovanj so si tehnologi pridobili že veliko izkušenj. »Raziskovanju na področju proizvodnje titanovega dioksida ne vidim konca, zelo veliko je potrebno še proučiti in preizkusiti,« pravi Smilja in dodaja, da je kemija tako široka znanost, da je potrebno veliko časa in potrpljenja, da dobro spoznaš eno specifično področje. Pri tem je potrebno nenehno zbirati podatke, jih obdelovati, spremljati razvoj na tem področju druge po svetu in seveda opraviti celo vrsto poskusov v praksi. Šele ko specifično področje dobro spoznaš, lahko začneš res ustvarjalno delati.

Izid standardov serije ISO 9000 je posledica nove vloge kupca. Zaradi borbe za kupca in odnosa do njega, se močno spreminja filozofija v proizvodnji, marketingu zakonodajalskih telesih, znanstveni sferi. Zato tudi serija standardov ISO 9000 že doživlja spremembe. Poleg tega pa je z njim sprožen plaz nastanka novih standardov. Serija standardov EN 45000 opredeljuje zahteve za ureditev preizkusnih laboratorijev, certificiranja kadrov, proizvodov, storitev.

Vse to pa je čedalje bolj zapletalo življenje s starim jugoslovanskim Zakonom o standardizaciji.

Po vseh naporih sta v januarju 1995 izšla nova Zakona o standardizaciji in Zakon o meroslovju. Zakon o standardizaciji prinaša nekaj temeljnih sprememb. Uporaba standardov ni obvezna. Tehnične predpise pa pripravljajo pristojna ministrstva, upoštevanje predpisov je obvezno. Varovanje življenja, zdravja in okolja določajo ustrezni zakoni in predpisi. Zakon o standardizaciji pa obveznost preizkušanja in certificiranja dodeljuje le akreditiranim organom. V zakonu je akreditacija opredeljena kot mehanizem za pridobitev dokazila o usposobljenosti za opravljanje določene dejavnosti.

Zakon o meroslovju uzakonja uporabo SI enote. Zahteva tudi vzpostavitev etalonske baze z navezavo na mednarodno raven. Zakon tudi opredeljuje zakonska merila za regulirano področje. Akreditiranje in imenovanje pravnih oseb za področje meroslovja

je opredeljeno v Zakonu o standardizaciji. Uvaja se nadzor nad predpakiranimi proizvodi (to so v našem primeru skoraj vsi proizvodi).

Vsi, ki se ukvarjajo s proizvodnjo (uvajanjem, servisiranjem, popravilanjem, prodajanjem) morajo o tej dejavnosti obvestiti Urad za standardizacijo in meroslovje. To pomeni, da bodo vse naše parkirne tehtnice pod državnim nadzorom in ne več vse tehtnice v Cinkarni, kar je veljalo do sedaj.

Spremljanje proizvodov z obvezno garancijo, tehničnim navodilom za uporabo, itd. ne določa več Zakon o standardizaciji temveč bo to urejeno z Zakonom o varstvu potrošnikov. Zahteve po akreditaciji preizkusnih laboratorijev odpirajo nove diskusije o validaciji analitskih (testnih) postopkov, o točnosti meritev in pravih vrednostih. V stroki se uvaja nov pojem merilna negotovost. Ugotavljanje, in verjetno v prihodnosti obvezno podajanje, merilne negotovosti bo zelo podražilo vsa testiranja in analize. Najbrž bo zaradi stroškov prišlo do ozke specializacije akreditiranih laboratorijev in do združevanja manjših laboratorijev. Spet nekaj kar smo v Cinkarni v zadnjih letih delali narobe.

Z ugotavljanjem merilne negotovosti se zdaj ukvarjajo vsi (znanstveniki, industrije, zakonodajalci). Marsikomu se bo zdelo, da je to le modna muha, pa ni res. Prepričana sem, da bo sledil nov standard in novi predpisi v zvezi z določanjem merilne negotovosti.

Mija Marin

Ustanovitev firme za prodajo Purpena

Cinkarna že od leta 1975 proizvaja Purpen - enokomponentno poliuretansko peno, ki ga trži na nekdanjem jugoslovanskem trgu.

Letna proizvodnja je bila omejena na možnost prodaje in se je gibala od 50.000 do 200.000 komadov letno. Po razpadu Jugoslavije letno prodamo le od 60.000 do 80.000 kom purpena. V želji, da bi prodajo povečali in s tem proizvodnjo, smo poizkušali navezati stik z neko tujo firmo. ki, obvlada tržišče IK-Pu v evropskem prostoru. Po več razgovorih smo resnejše stike navezali s firmo Altachem Belgija. Razgovori o načinu poslovanja med firmama so bili zelo dolgotrajni. Končno se je izoblikovalo stališče, da bodo odnosi najbolj korektni, če

ustanovimo skupno trgovsko firmo za trženje IK-Pu, s tem bi zagotovili naš nadzor nad prodajnimi cenami, po drugi strani pa Altachem brez večjega rizika tej skupni firmi odstopi tržišče. Nadzor nad to skupno firmo pa imata Cinkarna in Altachem v enakem deležu.

Ta rešitev omogoča realizacijo proizvodnje IK-Pu pene že v tem letu v količini 500.000 kom z načrtom povečanja do leta 1997 na 1.200.000 kom in letno realizacijo cca. 6.000.000 DEM.

Ustanovitveni kapital firme Altachem - Cinkarna, d.o.o. s sedežem v Mozirju je 1,5 milijona SIT, od katerega vsaka stran plača polovico. Za poslovanje firme je izključno pristojna slovenska zakonodaja.

KAKOVOST

Novost v zakonodaji

MLADA država, kot je naša, ima vrsto nerešenih problemov zaradi neurejene zakonodaje. Precej problemov je razumljivih, saj je treba nove zakone pisati premišljeno. Nekaterih zakonov zaradi ozkih interesov ljudi tudi nočemo imeti, vendar med te najbrž ne sodita Zakon o standardizaciji in Zakon o meroslovju. Oba stara zakona sta bila zares neuporabna, na eni strani zaradi novo nastalih državnih mej, dosti bolj pomembne pri tem pa so spremembe v Evropi.

Pogovor z dr. Rajko Malinar Obratna ambulanta preseljena

Cinkarniška obratna ambulanta, ki je bila ustanovljena leta 1962, je z novim letom na drugi lokaciji. Preselili so jo v Zdravstveni dom Celje. Marsikaj se je sedaj spremenilo. Dr. Malinarjevi, ki zdravi več kot tretjino cinkarnarjev, smo postavili nekaj vprašanj.

Kako vplivajo spremembe, i so nastale pri spremembi lokacije ambulante, na vas in paciente. Kako se počutite v novih prostorih? Za nas je delo olajšano, ker imamo vse blizu od laboratorija do specialistov. Morebitne težave z izvidi lahko na primer hitro rešimo, ker pacienta lahko odpeljemo nazaj, da ponovi postopek. Prej pa so izvidi hodili do nas en dan. Paciente morda moti oddaljen parkirni prostor, pogrešajo pa tudi občutek individualnosti. V sedanjih čakalnici, ki je hodnik, nimajo več tiste zasebnosti, vse je prehodno, zato je občutek slabši. Naši prostori pa so sedaj sicer manjši, utesnjeni, vendar še vedno boljši od drugih v tem poslopiju.

Kako je sedaj glede receptov, ki so jih delavci lahko dobili mimogrede iz službe domov?

Pacienti so se morali zaradi večje oddaljenosti drugače organizirati. Tisti, ki stalno dobivajo recepte lahko naročilo opravijo po telefonu, dvignejo pa jih ob torkih, ko imamo ordinacijo odprto tudi popoldan do 16.00 ure. Včasih pa jih odnese tudi sestra Tatjana iz prve pomoči, če slučajno pride k nam.

Kakšna je čakalna doba, možnost naročanja in izbire zdravnika za tiste, ki še niso iskali zdravstveno pomoč? Čakalna doba ni dolga, kajti trudimo se, da delamo hitro, če je čakajočih veliko. Možnost naročanja imajo naredimo razpored, naročamo zlasti zjutraj, po 11. uri pa imamo naročene paciente s staležem. Od 10. do 10,30

imamo odmor. Največji obisk doslej beležimo ob torkih in četrtek.

Po zakonodaji pa lahko izbereo svojega zdravnika po svoji želji. Priporočljivo je, da izberejo zdravnika v svoji občini, zlasti zaradi uvedbe računalniškega vodenja zdravstvenega varstva. Vsak zdravnik pa je tudi omejen s skupnim številom, ki naj ne bi presegel norme. Novemu pacientu odpremo karton, če pa je tega imel že pri drugem zdravniku, zahtevamo, da ga po pravilih po uradni poti prinese kurir.

Rajko MALINAR

Glede na to, da zdravite v glavnem aktivno prebivalstvo, ali sprejemate na zdravljenje tudi družine in opravljate tudi hišne obiske?

Zdravim tudi družine, torej sem tudi družinska zdravnica, vendar je tega bolj malo, ker imam resnično veliko zaposlenih in upokojencev. Del moe redne dejavnosti pa so tudi obiski na domu. Obiskujem tiste, ki ne morejo hoditi v ambulanto na preglede.

Za kakšnimi boleznimi največ obolevajo pacienti iz Cinkarne?

Lani smo delali analizo in ugotovili, da so prehladna obolenja, obolenja dihal v

porastu, kar pa ne izstopa od ugotovitev vseh obolenj v celjski regiji. Potem sledijo obolenja gibal, nato srca in ožilja. Druga obolenja pa so v nižjih odstotkih.

Kdo lahko piše recepte

Izbrani zdravnik ima namreč tri možnosti: prva je, da bolnika pošlje k specialistu na posvet. V tem primeru mu bo specialist poslal svoj nasvet, bolniku pa ne sme predpisati zdravil. Druga je, da izbrani zdravnik na napotnici označi, da želi postopek diagnosticiranja z zdravljenjem, kar pomeni, da mu prepušča tudi pisanje receptov. Tretja možnost pa je, da mu dovoli tudi, da sam bolnika pošlje še h kateremu specialistu. Specialist pa sme pisati recepte za zdravila samo s svojega področja.

Prihajajo novi obrazci

Prvega aprila letos bo Zavod za zdravstveno zavarovanje izdal dva nova obrazca: za izbiro zdravnika (tudi zobozdravnika in ginekologa) in naročilnico pooblaščenega zdravnika za potrjevanje predlogov za ortopedski pripomoček. Prvega junija pa bodo v obtoku trije novi obrazci: za recept (zgornji del bo zelene barve, vseboval bo osnovne zavarovančeve podatke, oznako za zasebnega zdravnika »Z« ali pa bo brez nje, ustrezno kodo za lekarno, pozneje pa še številko zavarovanja), napotnice za specialistične službe oziroma sprejem v bolnišnico in nov bolniški list.

Neme grožnje narave

Slovenci smo znova shodili. Vse več nas leze v gore, toda tudi vse več se jih, oprtanih z lažjimi nahrbtniki in obutih v lažja obuvala, vsak prosti čas zateka v naravo, na sprehode po bližnjih dolinicah in gričih.

ln vendar ni vse tako idilično. Kaj lahko se vam primeri, da vsa ta lepota tako rekoč v hipu neznanokam izpari, sami pa se znajdete priklenjeni na bolniško posteljo. Vse povsod, koder rastejo listnati gozdovi, prežijo na nas okuženi klopi. V Slovenskem primorju, na Krasu in v viso-

kogorju te nevarnosti ni.

Najbolj ogroženo pa je prav področje Štajerske.

Kaj je torej treba vedeti o klopih?

Nastanek borelije lahko preprečimo, če se po vsakem izletu temeljito pregledamo, sebe in predvsem otroke, ki utegnejo biti pri tem preveč površni.

Če zasledimo kolobar, poiščemo zdravniško pomoč. Klopni meningitis pa lahko skorajda stoodstotno preprečimo, če se cepimo.

J. P.

Izdajatelj, naslov uredništva in tisk: Cinkarna Celje, Kidričeva 26, telefon: 063/33-112. Odgovorni urednik: Avgust Praznik, glavna urednica Mira Gorenšek. Naklada: 3.000 izvodov. Glasilo je brezplačno, namenjeno članom kolektiva, upokojencem, študentom. Na osnovi izjave sekretariata za informiranje SRS št. 421-1/72 z dne 5. 4. 1974 je glasilo oproščeno temeljnega prometnega davka.

Novosti v pravilih obveznega zdravstvenega zavarovanja

Konec leta 1994 je skupščina Zavoda za zdravstveno varstvo Slovenije sprejela Pravila obveznega zdravstvenega zavarovanja, ki so pričela veljati 1. 1. 1995.

Vse novosti se uveljavljajo postopoma in nekatere veljajo že od 1. januarja 1995.

V Pravilih so podrobneje urejene:

1. vrste in obseg pravic
2. obveznosti zavezancev in zavarovanih oseb
3. pogoji in postopki za uresničevanje pravic
4. standardi zdravstvenih storitev in pripomočkov
5. varstvo pravic zavarovanih oseb
6. nadzor uresničevanja pravic in obveznosti.

Novost, ki jo uvajajo Pravila je obvezna izbira **osebnega zobozdravnika** in izbira **osebnega ginekologa**. Postopek izbire je enak kot pri izbiri osebnega zdravnika, zavarovanec podpiše lisino o izbiri. Novost se uvaja s 1. 4. 1995.

Na področju zobozdravstva je opredeljeno, da spada med nadstandardni material, ki ga je potrebno plačati, samo porcelan in zlato. Drugih materialov ni potrebno doplačati. Pač pa je potrebno plačati **zobno-protetične storitve** oziroma nadomestke, če manjka npr. smenalna proteza za manj kot 3 zobe nakoncu zobne vrste, mostiček za manj kot tri zobe zadaj. Zobna protetika tudi sedaj v nekaterih primerih ne bo povsem brezplačna.

Zavarovana oseba ima pravico do **zdraviliških storitev**, če zdravniška komisija zavoda ugotovi, da je to utemeljeno. Poleg tega, da je diagnoza bolezni opredeljena v Pravilih, mora biti izpolnjen še vsaj eden od naslednjih pogojev: da zdraviliško zdravljenje izboljša zdravstveno stanje za daljši čas, da se z zdraviliškim zdravljenjem povrnejo funkcionalne in delovne sposobnosti, da se prepreči napredovanje bolezni oz. slabšanje zdravstvenega stanja za daljši čas ali da se zaradi zdraviliškega zdravljenja zmanjša pogostnost bolniške odsotnosti.

Novost, ki jo uvaja predpis

je **izposoja teh pripomočkov**, ki jih je po končanem zdravljenju potrebno vrniti. Najpogosteje iz te skupine koristimo pripomočke za vid, očala. Po novih pravilih je potrebno očala, ki jih potrebujemo za izboljšanje vida zaradi ti. starostne slabovidnosti, ki jih potrebujemo pred 63. letom starosti, plačati.

Iz naslova zdravstvenega zavarovanja prejemo tudi **nadomestilo plače** zaradi bolezni od 31. delovnega dneva dalje. Nadomestilo je odvisno tudi od vzroka bolezenske odsotnosti. Zaradi bolezni je nadomestilo 90 %, zaradi poškodb izven dela 80 %, zaradi poškodb pri delu pa je nadomestilo še naprej 100 % osnove.

OSnova za nadomestilo, ki bremeni zdravstveno zavarovanje, izplačuje pa ga podjetje, je zavarovančeva poprečna mesečna plača in nadomestila v koledarskem letu pred nastopom bolniške odsotnosti, to pa se valorizira glede na gibanje plač v Republiki Sloveniji.

Zdravstveno zavarovanje še nadalje zagotavlja pravico do **pogrebne in posmrtnine**. Ob smrti zavarovanca ali po njem zavarovanega družinskega člana ima oseba, ki je plačala pogreb zavarovane osebe, pravico do pogrebne v višini 80% poprečne cene **nujnih stroškov pogreba**. Praviloma ta znesek obračuna že pogrebno podjetje, kar mora biti razvidno iz računa. Če pa pogrebina iz zdravstvenega zavarovanja ni obračunana, upravičenec do pogrebne s kopijo računa za pogrebne storitve in mrliškim listom pogrebnino uveljavlja neposredno pri zavodu. Morda je ob tem potrebno opozoriti, da poglejte tudi stare račune za pogrebne storitve in če niso starejši od 3 let, lahko to pravico še vedno uveljavljate. Če je umrl zavarovanec preživel ožjega družinskega člana ali je bil družinski član po njem zavarovan, ima vsak tak član pravico do **posmrtnine** v višini najmanj zajamčene plače. Ožji družinski člani (zakonec,

otroci), ki so zaposleni, nimajo pravice do posmrtnine. Tudi ob tem je potrebno poudariti, da je pravica do posmrtnine veljala že prej in da je potrebno tudi za nazaj preveriti primere, ko je pokojni zavarovanec zapustil nepreskrbljene otroke ali zakonca, če je bila posmrtnina izplačana. Posmrtnina se nikoli ne izplača brez predložitve ustreznih dokumentov na zahtevo upravičenca.

Pravila urejajo tudi pravico do povračila **potnih stroškov**. Do potnih stroškov zavarovana oseba ni upravičena, če je zdravljenje posledica nezgode izven dela, če je mesečni znesek stroškov manjši od 5 % zajamčene plače, kar trenutno znaša 1440 SIT. Prav tako ni obvezno, da podjetje izplačuje potne stroške, ki se praviloma uveljavljajo pri zavodu. Seveda nadomestilo potnih stroškov pripada le v primerih, ko so prevozi utemeljeni in za zahtevo zdravnika.

Osební zdravnik ima pravico odobriti **bolniški stalež** za prvih 30 dni zaradi bolezni zavarovanca, za prvih 7 dni zaradi nege ožjega družinskega člana oz. otroka nad 7 let in za prvih 15 dni nege otroka do starosti 7 let. Vsako **nadaljevanje bolniškega staleža** pa odobri zdravniška komisija I. stopnje, ki je pristojna po sedežu osebnega zdravnika. V primeru spora presoja zdravniška komisija II. stopnje. Na tem mestu je potrebno poudariti, da obstajajo tri različne komisije, ki jih sestavljajo predvsem zdravniki: zdraviliška komisija (za pravico do zdraviliškega zdravljenja), zdravniška komisija I. in II. stopnje (pravica do podaljšane bolniškega staleža) ter invalidska komisija, ki ugotavlja stopnjo invalidnosti ali telesne okvare. Nujne zdravstvene storitve se nudijo takoj, za nekatere druga pa se je potrebno **predhodno naročiti**. Vpisovanje čakajočih po vrstnem redu in pravica zavarovane osebe do vpogleda v listo čakajočih je tudi novost. Ob tem je potrebno pojasniti novo vlogo zdravstvenih ustanov. Zdravstveni zavod je po pogodbi dolžan javnemu zavodu ali npr. specialistu plačati znesek za določeno število storitev npr. pregledov. Javni zavod ali specialist namreč ne dela samo za potrebe obveznega zdravstvenega zavarovanja, ampak lahko del svojega časa

ponudi tudi nepogodbenim uporabnikom. Med nepogodbene uporabnike štejejo npr. nezavarovane osebe, ki v celoti plačajo storitev, tuje osebe, ki nimajo pravice iz svojega zavarovanja. Pojem **samoplačnik** pomeni, da je uporabnik storitev, to je pacient, sam plačal celotno storitev. Najpogostejše je to pri specialistih, kjer so dolge čakalne vrste. Če specialist po pogodbi z zavodom opravi 10 pregledov na dan in ima čas še za nadaljnjih 5 samoplačnikov, potem so tisti, ki so pregled plačali sami, lahko na vrsti precej prej, kot pa če bi čakali na vrsto na podlagi napotnice. Razumljivo pa je, da stroška samoplačniškega pregleda ni mogoče povrniti iz obveznega in prostovoljnega zavarovanja.

Iz obstoječih pravil smo pripravili povzetek, ki je zanimiv večini upravičencev. Izognili smo se strokovnim izrazom, ki jih večina ne pozna.

Svetujemo pa vam, da se o podrobnostih pozanimajte vedno, kadar se odločate za izdatke na področju zobne protetike. Tudi v primeru, da ste mnenja, da vam pripada več pravic oz. da se jih krši, je potrebno Zakon o zdravstvu in Pravila pogledati podrobneje in šele potem ukrepati. Novim pogojem se prilagajajo tudi zavarovalnice, kjer je mogoče ob plačilu premije pridobiti druge pravice, ki pa jih bomo ojasnili kdaj drugič.

Pogosto zdravnike v zdravstvenem domu istovetimo z zdravstveno zavarovalnico. Še nekaj časa bo težko razumeti, da so tudi zdravniki v zdravstvenem domu le neke vrste delavci, ki izvajajo pogodbo med zdravstvenim domom in zdravstveno zavarovalnico in da so dolžni upoštevati predpise in pogodbo in opraviti samo toliko storitev, ki so za njih plačani po pogodbi. Zato je torej nesmiselno zdravstvenemu osebjem očitati slabe predpise.

V novih razmerah pa bodo tisti, ki so pripravljeni več plačati, imeli tudi več pravic. Ob tem bo izrek, da je zdravje dragoceno, dobilo nov pomen.

Povzetek iz Informatorja Gorenje - V. Medvešek

Lanske počitnice preko Cinkarne

Sedaj, ko je že čas načrtovanja novih počitnic, se še za hipec vrnimo v preteklo leto in pogledimo, kako so bile zasedene počitniške zmogljivosti v lasti Cinkarne. Zasedenost je bila zadovoljiva, seveda najbolj v sezonskem času. V trinajstih apartmajih na morju je v letu 1994 letovalo:

v Maredi	41 delavcev	144 svojcev
v Dugi Uvali	37 delavcev	103 svojcev
na Cresu	14 delavcev	34 svojcev

Na Rogli v treh apartmajih je letovalo 93 delavcev in 188 njihovih svojcev, v Atomski vasi (dva apartmaja) pa 75 delavcev in 123 svojcev. Skupaj to pomeni 852 ljudi. Zasedenost je bila stoodstotna.

Cinkarna je 18 delavcem in 38 svojcem organizirala tudi letovanje preko agencije ITA Celje. Preko Cinkarne je bilo omogočeno obročno odplačevanje. Prikolice pa smo zaradi visokih najemnin v slo-

venskih avtokampih ob morju in zdraviliščih odprodali in zanje na licitacijah iztržili 2.1295.000 tolarjev.

Nekoliko drugačna slika je v počitniškem domu v Logarski dolini, kjer je na voljo enajst sob s 24 ležišči in apartma z dvema ležiščema. Od januarja do decembra je tam letovalo 1282 cinkarniških in 736 tujih gostov, zasedenost je bila le 23-odstotna, najbolj v juliju in avgustu.

Pregled števila koristnikov počitniških objektov v letu 1990-1994

	1990	1991	1992	1993	1994
Najete kapacitete	215	80	114	79	56
Prikolice	372	99	/	28	/
Apartmaji	692	368	605	749	852
Krvodajalci	20	/	/	/	/
Nočitve v LD	742	710	979	1639	1282
Nočitve v LD tuji	534	456	621	564	736
% zasedenosti doma v LD	14,44	13,31	18,22	25,06	23,03

Spet porast nesreč

Nesreča nikoli ne počiva. Ob takšni proizvodnji, ki jo ima Cinkarna, ni nič čudnega, da pride tudi do nesreč pri delu. Vendar bi moralo biti teh vedno manj. Številke govorijo prav nasprotno. Število iz leta v leto narašča. Lani je zaradi poškodb vsak zaposleni povprečno izgubil 2,2 delovna dneva. Izgubljenih je bilo skupaj 3493 delovnih dni.

Leto	1990	1991	1992	1993	1994
Število poškodb	137	127	124	121	139
Število izgubljenih dni	3919	3260	3457	2955	3493
Število pošk. na 100 zap.	6,3	6,4	6,9	7,1	8,8
Število izgub. dni na 1 zap.	1,8	1,6	1,9	1,7	2,2

Največ poškodb je bilo v vzdrževanju, kjer so lani zaradi tega izgubili kar 1019 delovnih dni, in metalurgiji, kjer je bilo zaradi poškodb 788 odsotnih dni. Glede na število zaposlenih pa ima največ poškodb PE Kemija Celje, sledita ji Metalurgija in Vzdrževanje.

Ob analizi nastanka po-

škodb pri delu po dejavnosti je bilo ugotovljeno, da je 44 odstotkov vseh poškodb nastalo pri proizvodnem procesu (23 %) in vzdrževanju pri remontih (21 %). Pri čiščenju, hoji in vzdrževanju reda je nastalo 21 odstotkov poškodb. Manjše odstotke poškodb beležijo še pri naklada-

nju in razkladanju (10 %), mazanju in čiščenju strojev (10 %), v zvezi z delovnim orodjem (10 %), pri internem transportu, zlasti ročnem, pa je nastalo 5 odstotkov poškodb. Rezultati analize opozarjajo na to, da bo potrebno v prihodnje tako imenovanim »stranskim« dejavnostim dela posvetiti večjo pozornost varovanja.

Poškodbe pri delu v Sloveniji

Leta 1993 je bilo v Sloveniji 26166 poškodb, od teh je bilo 39 smrtnih. Državo stanejo na leto 760 milijonov mark ali eno petino državnega proračuna, izgubljenih je 3,6 odstotkov vseh delovnih dni. Na tisoč zaposlenih je bilo 50 poškodb.

Iz analize nastanka poškodb po vzrokih je ugotovljeno, da je 55 odstotkov poškodbam botroval človek s svojim odnosom do dela. Znižal se je odstotek poškodb, nastalih zaradi neupoštevanja predpisov in navodil varstva pri delu iz 13 na 5 odstotkov. Visok je tudi odstotek poškodb zaradi motenj v tehnološkem postopku (10 %) ter

padcev zaposlenih (17 %).

Analiza poškodb po delih telesa kaže, da je največ poškodb nastalo na nogah (29 %), nato prstih, rokah, poškodbah oči in glave ter celega telesa.

Analiza poškodb po obliki pa nam pove, da je 34 odstotkov poškodb nastalo zaradi udarca. Drugi vzroki so: toplotne opekline, opekline jedkih snovi, razna stisnjenja, urezi in ubodi, tujki ter poškodbe mišic zaradi napa.

V letu 1994 je preizkus znana iz varstva pri delu po predhodnem izobraževanju opravilo 473 delavcev, zlasti pa so to vodje del in delavci v proizvodnji ter vzdrževanju. Zanimiv je tudi podatek, da je ambulantno prve medicinske pomoči v Cinkarni lani obiskalo povprečno 105 delavcev na mesec. Največji obisk so za beležili v marcu, najnižji pa v decembru. V okviru ambulantne pomoči pa so opravili tudi vrsto preventivnih higienskih ukrepov zaradi preprečevanja nalezljivih bolezni in 138 ur dezinfekcije.

Oddelek za požarno varnost pa beleži v letu 1995 le pet začetnih požarov, kar je enkrat manj kot predlani.

Posvet kmetijcev

V začetku februarja so v prodaji agro programa organizirali srečanje svetovalcev kmetijskih zadrug iz vse Slovenije. Naši prodajniki so jim predstavili agro in BASF program, nato pa so imeli posvet o herbicidih v poljščinah. Pobudnica tega srečanja Metka Trobiš, zastopnica prodaje BASF izdelkov v Sloveniji, je dala pobudo, da bi takšna srečanja v Cinkarni ostala tradicionalna, saj je vsem v korist.

Udeležba je bila zelo dobra

Se v Cinkarni še kdo ukvarja s športom?

Kaj je še ostalo od nekdanj množičnega in organiziranega športa v Cinkarni, ko smo se preko športnih prireditev srečevali, spoznavali in preživeli nepozabne trenutke? Mnogi se tega spominjamo z nostalgijo in ne le mi, tudi mladi, ki so se v zadnjih letih zaposlili v naši tovarni, si želijo teh aktivnosti. Nekaj sekcij športnih dejavnosti vendarle še dela. Katere so to, kaj delajo in kaj si vsi skupaj želimo, o tem sva se pogovarjala z Mirkom Poklškem, ki je eden od redkih dobrovoljcev, ki se še briga za te reči.

Kaj se je zgodilo z nekdanjo tako aktivno cinkarniško športno dejavnostjo?

Rekreacijski šport se je začel komercializirati skozi pridobitništvo. Spremenila se je tudi miselnost iz rekreacijskega športa, ki je zadovoljeval razgibanje telesa zaradi telesne neaktivnosti v aktivnost zaradi psihične razbremenitve. Manjka nam nekdo, ki bi to organiziral, skratka, gnil naprej. Manjka nam tudi denar. Večina bi imela rada vse zastonj. Potem so še družinski zaščitki. Prepričan pa sem, da bi aktivnosti na tem področju dajale več energije ljudem tudi na delovnih mestih.

Še vedno si tako aktiven kot nekoč, imaš pa tudi zadolžitve. Kakšne?

Izvršni odbor svobodnega sindikata me je pooblastil, da športno dejavnost vodim, dajem letna poročila in progam. Najbrž zato, ker sem že od nekdanj ljubitelj športa, zanimam se zanj, rad aktivno delam, seveda čisto na volonterški podlagi.

Potem je dobro, da te imamo?

Menda res. Za aktivnosti je vedno potreben nek vodja, ki to organizira. Brez nič ni nič. Delamo pa seveda v mnogo bolj omejenih možnostih kot nekoč.

Kaj pa se na športnem področju v Cinkarni sploh dogaja?

Aktivno deluje še šest sekcij, ki dosegajo v občinskem merilu kar dobre rezultate, to so: ženska odbojka, nogomet (moški veterani), šahovska, košarkarska, namizni tenis in tenis sekcija. Lani so se proslavile zlasti šahovska sekcija in ženska odbojka, ter nogometni veterani. Dejavnosti so tudi planinci, vse možnosti za delo pa imajo strelci, a sekcija ni-

kakor ne zaživi. Lani smo uspeli tudi z rekreacijo v telovadnici pomožne šole, kjer se vsak četrtek od 19. do 21. ure rekreira kar dosti cinkarnarjev.

Kakšne aktivnosti pa so ostale še na občinski ravni?

Tekmovanja se v spomladanskem in jesenskem delu odvijajo v malem nogometu, namiznem tenisu, odbojki, košarki tenisu in šahu. Na teh tekmovanjih sodelujejo tista podjetja s svojimi ekipami, ki so pripravljena plačati startnine in ki svojim tekmovalcem omogočijo vsaj minimalne pogoje priprave. Včasih vodilne Želzarne ni več med njimi, pojavila pa so se nova podjetja kot je Cetis, Kovinotehna, Kamen, Nitka, Vizura, Sugros, Terme Dobrna itd. Obstoj pa še tudi CELJSKI KERLC. Letos bo potekala že deseta akcija. Za udeležence te akcije organizirajo kolesarjenje - 25 km okoli Celja, tek - kros na Gričku, plavanje v zimskem bazenu in smučarski tek, hojo pa udeleženci izberejo po lastni presoji in zmogljivostih. Tisti, ki opravijo vse zahtevane naloge prejmejo ob koncu leta posebno medaljo.

Koliko cinkarnarjev pa se aktivno ukvarja v tekmovalnem športu?

Število aktivnih športnikov se je prepolovilo, sedaj jih aktivno deluje le še okrog 150. Vendar ostali cinkarnarji o tem zelo malo vedo, saj bi bilo drugače vsaj več navijačev. Tako pa tekem še gledati ne pridejo.

Manjka torej informiranje?

Pri tem res lahko s skupno pomočjo več naredimo. Zato bomo poslej več obveščali cinkarnarje o prireditvah.

Obljuba dela dolg. Kakšne načrte imate v letošnjem letu?

Letos se bomo udeleževali le

tistih tekmovanj, kjer pričakujemo dobro uvrstitev naših ekip, kajti za samo sodelovanje je to predrago. Z denarjem smo zelo omejeni, čeprav nam pri tem pomagata, kolikor je mogoče, svobodni sindikat in vodstvo podjetja. Startnine so zelo drage, zato je premalo možnosti, da bi predstavljali Cinkarno z napisi na majicah.

Kako je s tisto idejo, ki smo jo nekoč imeli, za ustanovitev

LANSKI REZULTATI V TEKMOVALNEM ŠPORTU EKIP CINKARNE

Pohvalno in spodbudno je drugo mesto šahistov in drugo mesto deklet v odbojki ter tretje mesto nogometašev v občinski ligi malega nogometa - veterani. Ostale sekcije so imele svoje ekipe uvrščene na šestem mestu (košarkaši, igralci namiznega tenisa in igralci tenisa). Vse ekipe so mesta dosegla v deset članskih občinskih ligah, kar je uspeh, saj je tekmovalanje pote-

športnega društva Cinkarne? Možnosti so odprte. Nekaj časa so bili zaradi sprejemanja Zakona o društvi pravni zaščitki, sedaj pa bi se o tem lahko začeli pogovarjati. Ob koncu lahko ugotovimo, da je za organizacijo premalo en sam volonter. Kdor želi Mirku pomagati, bo zelo dobrodošel, saj bomo vsi veseli, če bo teh aktivnosti več.

Mira Gorenšek

kalo po dvokrožnem sistemu spomladi - jeseni in je od tekmovalcev zahtevalo precejšnjo angažiranost in veliko prostega časa, če vemo, da so tekmovanja potekala dvakrat na teden po dve uri. Posebej je treba pohvaliti tudi planince, ki sproti urejajo svoje vrste in nadaljujejo svojo večdesetletno tradicijo.

Iz letnega poročila:
Mirko Poklšek

ŽENSKES ODBOJKARICE VZTRAJAJO

To je izvrstna ekipa cinkarnark, ki se drži skupaj s pomočjo mentorice Radmile Želimorske, ki jih je spravila skupaj, jih obvešča o tekmah, jim je uredila plačilo startnine in prijavo. Tako so ene od redkih in to je zelo pohvalno, ki v svo-

besedah Radmile so na začetku te sezone začele z veliko napakami, manjka jim trening igranja s prsti, zato rezultati še niso tako spodbudni. Veliko pa so že naredile s tem, da so prišle letos v prvo občinsko ligo. Pa še to, ekipo sestavljajo:

Fotografija je nastala po tekmi. Na sebi imajo majice, katere je svobodni sindikat podarjal članom ob predlanskem novem letu.

jih vrstah nimajo drugih tekmovalk izven podjetja, kot je to v navadi pri ekipah drugih podjetij. Igro jemljejo resno. Skozi vse leto morajo odigrati 16 tekem, zato nimajo dovolj časa za treninge. Vse imajo doma še družine, potem si lahko mislite, da ni lahko. Po

Cvetka Lukanc, Marta Sevcnikar, Tanja trglav Vončina, Cvetka Prah, Jožica Šeško, Luba Samec, Radmila Želimorski (kapetan ekipe), Zdenka Pantovič in Irena Zalokar.

Cinkarniškim delavcem grozijo obolenja srca in ožilja

Življenje v naši civilizirani družbi nam je v primerjavi z minulim časom prineslo veliko prijetnosti in olajšav, še posebno v tehniki. Po drugi strani pa naše življenje spremlja vse več novih nevarnosti in tveganj. V današnjem času prištevamo med največje nevarnosti, ki ogrožajo človekovo življenje, bolezni srca in ožilja.

Bolezni srca in ožilja povzročijo vsako leto približno četrtino vseh smrti na svetu, kar znaša po ocenah Svetovne zdravstvene organizacije /SZO/ okoli 12 milijonov življenj. Te bolezni ubijajo po vsem svetu več ljudi kot katerakoli druga bolezen, hkrati pa povzročajo veliko število invalidnosti. Še najhuje pa je, da so mnoge žrtve mlajše od 65 let. To povzroča veliko gospodarsko škodo, saj so med žrtvami mladi, pogosto izobraženi ljudje, ki umrejo ali pa postanejo invalidi v svojem najproduktiv-

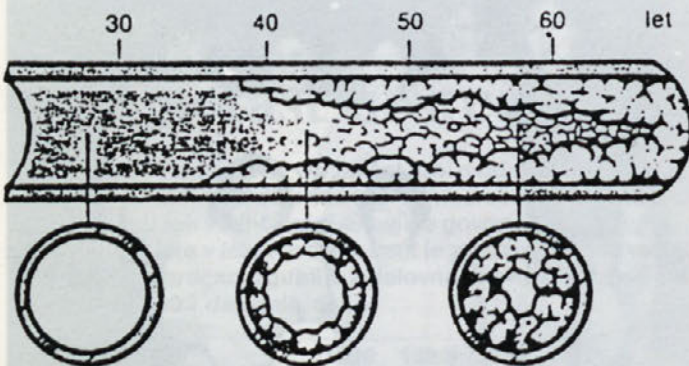
nejšem obdobju.

Zdravljenje teh bolezni je zahtevno, drago, poteka v visokospecializiranih zdravstvenih zavodih, z drago, sodobno tehnologijo in visoko specializiranimi strokovnjaki.

Bolezni srca in ožilja so množične, kar velja še posebej za nerazvite dežele s starim prebivalstvom. Strokovnjaki SZO ocenjujejo, da bi s pravočasnimi preventivnimi ukrepi lahko letno preprečili polovico vse smrti zaradi teh bolezni.

Vzrokov za pojav bolezni srca in ožilja je več. Govorimo o dejavnikih tveganja, ki pospešujejo arteriosklerozo /poapnenje žil/, ki je glavni krivec večine okvar srca in ožilja.

Arterioskleroza je sama po sebi naraven starostni pojav, ki se pokaže slej ko prej pri vsakem človeku. Pomembno pa je, kdaj in v kakšnem obsegu se pojavi.

DEJAVNIKI TVEGANJA

Dejavniki tveganja lahko arteriosklerozo pospešijo in okrepijo. Zaradi njih se prožni in mišični sestavni deli žil odvodnic uničujejo, na njih nastajajo brazgotine, oblože se s krvnimi maščobami in kalcijevimi solmi. Nekdaj raztegljive arterije se začno spreminjati v otrdele cevi z zadebeljenimi stenami.

Pri tem se oži premer žil, oskrba organov s kisikom in hranljivimi snovmi je motena. Kot posledica se pojavi slabše delovanje prizadetih organov, ki lahko celo povsem odpovedo. Med poglavitne dejavnike tveganja obolenja srca in ožilja prištevamo:

1. POVIŠANE MAŠČOBE V KRV

2. POVIŠAN KRVNI PRITISK

3. POVEČANA TELESNA TEŽA

4. POVIŠAN SLADKOR V KRV

5. KAJENJE

6. PREMAJHNA TELESNA AKTIVNOST

ZASTOPANOST DEJAVNIKOV TVEGANJA PRI DELAVCIH CINKARNE CELJE

Zanimivo je bilo videti, kakšna je zastopanost dejavnikov tveganja pri naših delavcih. Analiziral sem podatke zdravstvenega stanja 300 delavcev, ki so v letu 1994 opravili obdobjni zdravstveni pregled. Dobil sem naslednje rezultate:

- povišane maščobe v krvi je imelo 26,8 % pregledanih
- isti odstotek delavcev ima povečano telesno težo
- 19,2 % pregledanih je kadilcev
- pri 5,4 % pregledanih smo izmerili povišan krvni pritisk

- 4,9 % delavcev je imelo povišan sladkor v krvi
- 16,9 % pregledanih je imelo prisotne nekatere druge dejavnike tveganja /alkoholizem, povišane vrednosti jetrnih testov, stres.../

Iz anamnestičnih podatkov pa je bilo razvidno, da je pri večini pregledanih problem tudi premajhna telesna aktivnost.

Zamislimo se nad navedeni podatki in storimo nekaj tudi zase, še preden bo prepozno!

Oti SLAPNIK

Prihodnjič: Maščobe v krvi

Delovne zgodbe pred upokojem

Usoda se včasih s človekom hudo poigra. Žal v Cinkarni ugotavljamo, da je vse več invalidskih upokojitvev. Med njimi so zelo mladi, taki, ki bi lahko v življenju naredili še mnogo več, pa jim to preprečuje kruta bolezen. Poglejmo nekaj takih primerov.

LIDIJA DEČKO, rojena 1965 v Celju se je morala po enajstih letih službovanja invalidsko upokojiti. Kot trgovka se je po očetovi spodbudi zaposlila v Cinkarni najprej v obratu Humovit PE Kemije. Tam je delala šest let, ko pa so ustanovili industrijsko prodajalno, se je zaposlila v svojem poklicu. Kljub temu je bilo teh nekaj let zanj prijetnih, saj si po njenih besedah ne želi monotonega življenja. Rada bi še naprej delala, zlasti z ljudmi. Vendar je bolezen tista, ki ji odreja način življenja. Več se bo posvečala hčeri, pletla in šivala. Sodelavcem, s katerimi se je dobro razumela, želi veliko zdravja in delovnih uspehov.

JAKOB ZAVRŠEK, rojen leta 1946 in doma iz Dobja pri Lesičnem, je svojo delovno pot v Cinkarni začel pred dvajsetimi leti. Najprej je bil v Transportu kot premikač; opravljal je preglede cistern, jih tudi popravil, nato pa je vozil unimog - vozilo na tirih, dokler niso progo ukinili. Poseben izziv zanj je bil, ko je leta 1980 v Cinkarno pripeljal prvo lokomotivo. Zanimivo pri tem je bilo prav to, da takrat še ni imel izpita. Kasneje se je izučil tudi za strojevodjo. Lokomotivo je vozil vse do leta 1990, ko so mu to, zaradi nega-

tivnih zdravniških izvidov pri vsakoletnem obveznem pregledu, prepovedali. Bolezen ga je prisilila, da se je moral invalidsko upokojiti. V pokoju mu sicer ne bo težko, saj živi v naravi, rad gobari, ima pa tudi lep konjiček - izdelovanje sodov.

SADIK HUSKIĆ, rojen leta 1951 v Bosni blizu Jajce, je v Slovenijo prišel že leta 1971. Več kot dve leti je delal v ljubljanskem gradbenem podjetju, nato pa se je vrnil v Bosno. Vrnil se je zopet leta 1975 in se zaposlil v Transportu kot strojnik. Leto in pol je vozil viličarja, potem pa opravil šolo za kemijskega procesničarja in se zaposlil v Službi kakovosti v pigmentnem laboratoriju. Vse prihranke je nalagal v gradnjo hiše v Bosni, te pa sedaj ni več. Ostalo mu je le stanovanje v Trubarjevi, kjer bo zaradi hude bolezni lahko hodil le še na sprehode.

FRANC RODOŠEK, je bil rojen 23. januarja 1942 v Sedlašku pri Podlehniku. V mladosti se je odločil za zidarski poklic. Čeprav se je učil v Mariboru pri gradbenem podjetju Stavbar, je moral obiskovati teoretični pouk v poklicni šoli v Ljubljani. Ko je opravil pomočniški izpit, je pri tem podjetju delal še sedem let, nato se je prestavil k

Železniško transportnem podjetju, kjer je delal pri pripravah za elektrifikacijo železniške proge od Jesenic do Vižmarij pri Ljubljani, postavljati so morali betonske nosilne stebre za električne vodnike. »V Cinkarni sem se zaposlil septembra 1973 v Vzdrževanju, v gradbenem oddelku, kjer sem delal do invalidske upokojitve. Skoraj ni dneva, da se ne bi spomnil na delo, ki sem ga v več kot dvajsetih letih opravljal v skoraj vseh obratih v Cinkarni. Spomini na srečne pa tudi težke trenutke, ko smo morali trdo delati v težkih pogojih, tudi veliko več kot osem ur, dokler ni bil remont končan, ne bodo nikoli zbledeli.« Franc je bil tudi krvodajalec, kri je daroval sedemdesetkrat, od tega v Cinkarni tridesetkrat. Sedaj bo delal doma v vinogradu, pa tudi drugo delo okoli hiše se bo našlo, če pa bo treba, bo v roke vzel tudi »kelo«. »Sodelavcem se zahvaljujem za lepo darilo in jim želim veliko zadovoljstva ter uspehov.

FRANC URBANIJA, rojen v Trbovljah 4. junija 1938. Po končani osnovni šoli ga je življenjska pot zanesla v Strojno tovarno Trbovlje, kjer se je izučil za strojnega ključavničarja. Opravil je tudi tečaj za tehničnega risarja, nato pa je štiri leta delal v konstrukciji. Vpisal se je tudi v tehniško šolo. Ker so ga med tem poklicali na služenje vojaškega roka, so mu sošolci »ušli«, zamujenega ni mogel več nadoknaditi, zato je opustil misel na nadaljnje šolanje. »Ko je bila mama pred davnimi leti v bolnišnici v Celju, sem tu spoznal svojo bodočo družico. Pozneje se je tudi ona zaposlila v našem podjetju, in sicer v Splošni službi. V zakonu so se nama rodili štirje otroci. Leta 1964 sem si poiskal zaposlitev v Vzdrževanju v Cinkarni. Tu so me določili za vzdrževalca v topilnici, kjer sem dočkal tudi ustavev peč in s tem prenehanje proizvodnje cinka. Nato sem delal v vzdrževanju v TOBU, v valjarni in na kislinah. Ko se je pričela izgradnja tovarne titanovega belila, sem bil premeščen tja kot delovodja. Povsod je bilo delo pestro in zanimivo. Čeprav je bilo nekoč delo fizično bolj naporno kakor danes, smo bili bolj veseli in družabni.

Zaradi bolezni sem bil invalidsko upokojen in sem moral žal predčasno prenehati z delom, ki sem ga ves čas z veseljem opravljal. Ivan je skoraj vedno dobre volje in poln humorja, pravi, da mu ne bo nikoli dolgčas, ima svojo parcelo, kjer bo preživel prosti čas. Poleg tega je tudi navdušen gobar. Gobe rad nabira, še raje pa jih občuduje, ko rastejo, seveda, če jih kdo pred njim ne pobere. »Ob slovesu želim povedati, da bom sodelavce ohranil v lepem spominu, želim jim obilo uspeha in več zaslužka«.

ALOJZ KOPRIVIC, rojen 3. aprila 1943 na Proseniškem, se je izučil za strojnega ključavničarja v Železarni Štore. Tu je delal dve leti, do vpoklica v vojsko. Ko je odslužil vojaški rok, se je za dve leti vrnil na staro delovno mesto. V obdobju iskanja boljšega zaslužka v zahodnih državah se je tudi Alojz odpravil v Nemčijo, k firmi Mannesman v Solingen. Za njim je prišla tudi soproga, toda ko je bilo treba otroke napotiti v šolo, se je 1982 z njimi vrnila domov. »Zadnji dve leti sem bil v Nemčiji brez družine. Ko sem prihajal domov na dopust, sem se vedno težje vračal nazaj, zato sem se 1984 zaposlil v remontni delavnici v Cinkarni. Ko spremeniš delovno okolje, ugotoviš tudi, da je način dela drugačen. Pri nas veliko govorimo o timskem delu, smo pa izraziti individualisti, medtem pa v Nemčiji resnično delajo timsko, po načelu, »Več ljudi več ve!« Ker mi je bolezen onemogočila nadaljnje delo, se poslavljam od sodelavcev z željo, da bi imeli še veliko uspehov pri delu in osebne sreče ter večjo varnost na delovnem mestu, v primerjavi z delavci v velikih podjetjih, ki so zapisani stečajcu«.

Zlatko Šentjerc in
Mira Gorenšek

ZAHVALA

Sodelavcem PE Energetika se iskreno zahvaljujem, da so me obiskali na domu in prispevali za lepo darilo.

Franc Horvat

ZELENI KOTIČEK

Akcija iskanja najbolj cvetočega delovnega prostora je s podelitvijo nagrade zaključena. Na prireditvi 3. februarja v glavni jedilnici ob počastitvi kulturnega praznika je bila tudi razglasitev nagradencev akcije, ki je potekala v letu 1994 preko našega časopisa.

Za svoje sodelavke in sodelavce, ki so kandidirali v tekmovanju za najlepši delovni prostor, smo prejeli veliko kuponov, ki pa jih nismo upoštevali. Spoznali smo namreč, da bi bila odločitev na podlagi kuponov preveč pristranska, nepoštena, saj imajo nekateri kandidati več prijateljev kot drugi. Sodeč po tem kriteriju, pa roko na srce, odločitev ne bi bila poštena. Želeli smo, da nagrado prejme tisti kandidat, ki cvetlice sam vzgaja, ki lepo skrbi za lončnice in ki ima tudi v raznolikosti cvetlic kaj pokazati.

Odločitev o strokovni oceni s strani cvetličark je bila najboljša in pravična. Zaposili smo znano celjsko cvetličarko Heleno Novak, ki se je rada odzvala in s svojo sodelavko prišla v Cinkarno. 26. januarja si je ogledala vse delovne prostore, ki so kandidirali na razpisu.

Največ točk sta prisodili kandidatki Vidi Planinšek, ki je prejela darilo našega poslovnega partnerja turistične agencije Globtour. Ker pozimi ni ravno najbolj pravi čas za potovanje, se bo z agencijo dogovorila za spomladanski izlet.

Ostali kandidati so se uvrstili takole: Ružica Novak, Marketing-uvoz, Dragica Mastnak, fotokopirnica, Dorica Ptičar, tajništvo kadrovske službe, Darko, Ranko in Jože iz odpremnega centra, Irena Dečman in Gvetka Prah iz laboratorija v Kemiji Liljana Milošević in Nada Kenda iz Vzdrževanja ter Franc Šinko iz Titanovega dioksida.

Ti kandidati so prejeli knjižna darila, ki jih je daroval cinkarniški poslovni partner Kmečki glas ter cvetlične aranžmane cvetličarne NOVAK v spomin na to tekmovanje in sodelovanje.

Nagrajenka Vida Planinšek

Helena Novak s svojo sodelavko pri ocenjevanju cvetja

CVETLIČARNA NOVAK

Cvetličarno Novak je Helena odprla leta 1980 v Vrnčevi ulici, lani pa je v neposredni bližini odprla nov poslovni lokal, v katerem dela devet zaposlenih. V Celju je znana zlasti po izredno lepem zavijanju daril. Tega se Helena in njene sodelavke učijo pri Italijanih, kjer večkrat na leto poslušajo seminarje o aranžiranju. Novosti v dizajnu in materialih hitro prenesejo v prakso in rezultat je tu.

RAZSTAVA

Gost naše razstave v glavni jedilnici je bil Vinko Skale. S fotografijo se ukvarja že sedem let.

Sodeloval je na vseh pomembnejših razstavah doma in v svetu, njegove fotografije pa so bile objavljene v mnogih mednarodnih strokovnih revijah. Leta 1993 mu je mednarodna zveza za fotografsko umetnost FIAP podelila naziv mednarodnega mojstra fotografije.

Imel je že ničkoliko samostojnih razstav, na mednarodnih razstavah pa je dobil številna priznanja.

Pri nas se nam je predstavil s posebej aktualno razstavo o ljudeh s podeželja, o ljudeh, ki so ostali stari, zavezani domačiji, nadvse skromnemu življenju za preživetje, v samoti, malone gluhi od tišine, prepuščeni samim sebi.

Razstava ima dve sporočili. To je dragocen material, na njegovih fotografijah so ljudje brez okrasja in kiča, stvarni in živi. In drugo sporočilo: to niso le portreti naših prednikov, temveč tudi sodobnikov, znancev pa vendar portreti vsake družbe, a ti so vendarle drugačni, osebni in z individualno držo.

Vinko Skale

LEPA PRIREDITEV

Tudi v naši tovarni smo pričarali delček kulture ob kulturnem prazniku. Z zadovoljstvom smo poslušali Danielo Vidmar in Tanjo Resinovič, ki sta zaigrali na flavto. Še posebej nas je kot vedno k poslušanju pritegnila Brigita Petre, ki je s čudovitim petjem zopet očarala. Na diatonični harmoniki se nam je predstavil učenec osnovne šole Franja Kranjca s Polul, Marko Ferlič, udeleženec tekmovanja zlate harmonike.

NAGRADNO TEKMOVANJE

Spoznajmo naše izdelke

Cinkarnarji smo znani, da se znamo zabavati, šaliti, biti zelo duhoviti. To vrtilno boste lahko dokazali tudi v našem novem nagradnem tekmovanju. Vaša naloga je naslednja: Šest izdelkov, ki jih izdelujemo v Cinkarni smo s fotomontažo postavili v okolja, ki niti približno ne ustrezajo svojim lastnostim oziroma namenu uporabe.

Zbiramo torej najduhovitejši podnapis k objavljenim šestim fotografijam. Duhovit podnapis je lahko zapisan v obliki aforizma, smešnice, verza (le z eno štirivrstično kitico), misli ali preprostega stavka. Pomembno je, da je duhovit. Akcija ima še dve pozitivni poslanstvi. Skozi iskanje primerne besedila boste prisiljeni tudi bolje spoznati naše izdelke. Pri tem boste mislili tudi na slovenski pravopis in prispevali svoj delček k kulturnemu ustvarjanju.

Akcija bo potekala do jeseni. Svoje predloge pošljite v uredništvo do izida prihodnje številke. Jeseni pa bomo razglasili nagrajence in podelili lepe nagrade.

Zakaj? Zato, ker vas želimo s tem spodbuditi, da bi pod vsako sliko zapisali besedilo, ki po vašem mnenju ustreza sliki.

Veliko sreče in uspešnega ustvarjanja vam želimo!

POTOPIS

Huayna potosi

Piše: Franci Horvat

Z Binetom se nestrpno prestopava pred vrati hotela Avstrija, kjer sva nastanjena. Pogled na nahrbtnik mi da vedeti, da bova zopet podobna osloma kot kakšni bolj plemeniti živali. Višina nahrbtnika sega do pasu, teža pa je okoli 30 kg. To »mrcino« pa naj bi nesel do tabora I, ki je na višini

Ob dogovorjeni uri, kar ni običaj pri Bolivijcih, je kombi pred hotelom. Prijazen šofer naju z Binetom naloži in že hitimo po ulici navzgor. V polomljeni španščini se trudim šoferju dopovedati, kako je lep dan, ravno pravšnji za obisk gora. Šofer kima in se nasmiha, nasmiha se tudi midva,

Huayna potosi (6094 m)

5400 m. Kako se mi je življenje zamerilo ali pa deluje moja skleroza iz Alpamaya, ko sem dejal, da bom nabiral samo še gobe in noge namakal v slani vodi. Ne eno ne drugo, hudo sem pozabil, lepo pa spravil. Sedaj sem tu, da poborem še en lep biser, ki se imenuje HUAYNA POTOSI, visok 6094 m v CARDILLERRI REAL (KRALJEVA VERIVA). Gora je oddaljena od LA PAZA samo 40 km.

roke pa bole oba. Ko pripeljemo na vrh ALTIPLANA (visoka planota), se nam nudi prelep razgled na LA PAZ.

Peljemo se preko prelaza CRU-SES, od koder se spustimo do jezera ZONGO. Ker je ura štiri popoldan, se odločiva, da bova taborila kar tu. Tla so peščena in skalnata, tako se kar namučiva, da postaviva šotor. Med tem časom so začeli prihajati bolivijski

(Nadaljevanje na zadnji strani)

Sekunda za Cinkarnarje in cinkarniški jezik

Namesto uvodnega razmišljanja sem se odločil, da vam tokrat napišem nekaj misli, ki sem jih izbral iz zvezkov, v katere si že dobrih dvajset let, iz različnih prebranih knjig, zapisujem, kar se mi zdi zanimivo ali omembe vredno.

Sama po sebi ni nobena stvar na svetu ne dobra ne zla, tako jo stori šele naša sodba.

(W. Shakespeare, pisatelj)

»Lep dan, kaj ne bi šla ribe lovit?« je rekel ribič črvu.

(B. Brecht, pisatelj)

»Lepo kašo so nam skuhalo: lačni ne bomo.

Voda nam sega do grla:

žejni ne bomo.

Igrajo se z ognjem:

zebbo nas ne bo.

Za nas je poskrbljeno.

(Torne-uslužbenec na občini v Oslu; uradno sporočilo, l. 1934)

Čudna favna in flora so ljudje. Od daleč so videti neznatno majhni, od blizu so pa največkrat grdi in hudobni.

(H. Miller, pisatelj)

Kako veste, da zemlja ni pekel kakega drugega planeta?

(K. Vonnegut, pisatelj)

Čim bistrejši je kdo, tem več izvirnih ljudi odkrije. Povprečneži ne opazi-jo nobene razlike med ljudmi.

(B. Pascal, filozof in matematik)

Ne maram takihle opravičil: »Najbrž sem vas zelo namučil«, Bojim se, da sem, vas dolgočasil.

Bojim se, da že predolgo govorim. Človeka pritegneš ali pa mu predseša.

(B. Pascal, filozof in matematik)

Ko se vzpenjam, včasih preskočim kakšno stopnico - tega mi ne oprošča niti ena stopnica.

F. Nietzsche, filozof)

Manj bomo govorili, več bomo naredili - to velja seveda, če si zidar, mehanik ipd. Če si na primer politik, ta sintagma pač ne drži.

(I. Ž. Žagar, sociolog)

Večina pesmi večine pesnikov je slabih. Pesmi vseh ostalih so zanič.

Tako je tudi z vsemi ostalimi stvarmi na tem svetu.

(Voltaire, filozof)

V zvezi s slovničnimi napakami navajam tokrat nekaj napačnih predlo-žnih zvez. Izogibati se moramo predložnim zvezam, ki jih lahko zame-njamo s predlogi.

Tako na primer:

- delovati na področju prodaje; pravilno je: **v prodaji**;
- številka v vrednosti treh milijonov; pravilno je: **številka treh milijonov**;
- uspeti po zaslugi vztrajnosti; pravilno je: **zaradi vztrajnosti**;
- ukrepati v skladu z navodili; pravilno je: **po navodilih**;

Včasih rečemo za koga, da se je pojavil **v podobi zmaja**. Pravilno je - **kot zmaj**; še pravilneje pa bi bilo, da bi se pojavil kot človek.

Zoran Pevec

Kadrovske novice

VSTOPI IN IZSTOPI

Po nekaj letih znova odpiramo rubriko Vstopi - izstopi. Prekinili smo jo zaradi tega, ker so bili spiski odhajajočih zelo dolgi. Sedaj se je stanje umirilo, fluktuacija znaša le še 4,5 odstotkov. Odločili pa smo se za objavo tudi jubilejnih nagrad ter petdeset in šestdeset letnikov. Z objavo teh podatkov želimo tudi javno čestitati svojim sodelavcem, zato upamo, da bo rubrika brana in bo z javno objavo doseženo tudi večje spoštovanje med nami. Ker pa moramo nekje začeti, smo izbrali datum začetka rubrike 1. 1. 1995.

VSTOPI

Januar:

V veflonu sta se zaposlila Robert Žičkar in Marko Kovačič kot gu-marja 2.

Februar:

V Titanovem dioksidu sta se za-poslila Tomaž Kač, tehnik 1 in Re-nato Verlak, delavec v proizvodnji 2, v Energetiki pa Ivan Žaberl, strojnik v pripravi vode.

IZSTOPI

Januar:

Bogdan Stopinšek (Titanov dioksid), Sredoje Kovačević (Ke-mija), Selčan Matija (Veflon), Adil Bašić (Metalurgija), Radenko Ani-čič (Vzdrževanje).

Februar:

Valentin Kvas (Transport), Pri-mož Brinovec (Titanov dioksid), Erika Esih in Breda Verdnic (Stro-kovne službe).

PREMESTITVE

Majda Sarajlija je bila preme-ščena iz splošne službe v vzdrže-vanje, Janko Krivec iz splošne službe v Kemijo, Rafael Muško-tevc in Jože Korez pa iz Metalurgi-je v Kemijo.

JUBILEJI

Trideset let dela so v januarju in februarju dosegli:

10 let - Liljana Milošević, Dušan Mestineš, Nedžo Ninič, Marjan Rupnik, Josip Pavič.

20 let - Miran Rihtar, Šaban Janu-zi, Momčilo Stajič, Sibiljka Tan-djanovič, Zvezdan Kodrič, Matjaž Ramšak, Mirko Ostrožnik, Jurij Rezar, Radenko Cunjak, Ana Ogrizek, Jovo Bilič in Štefan Ko-drič.

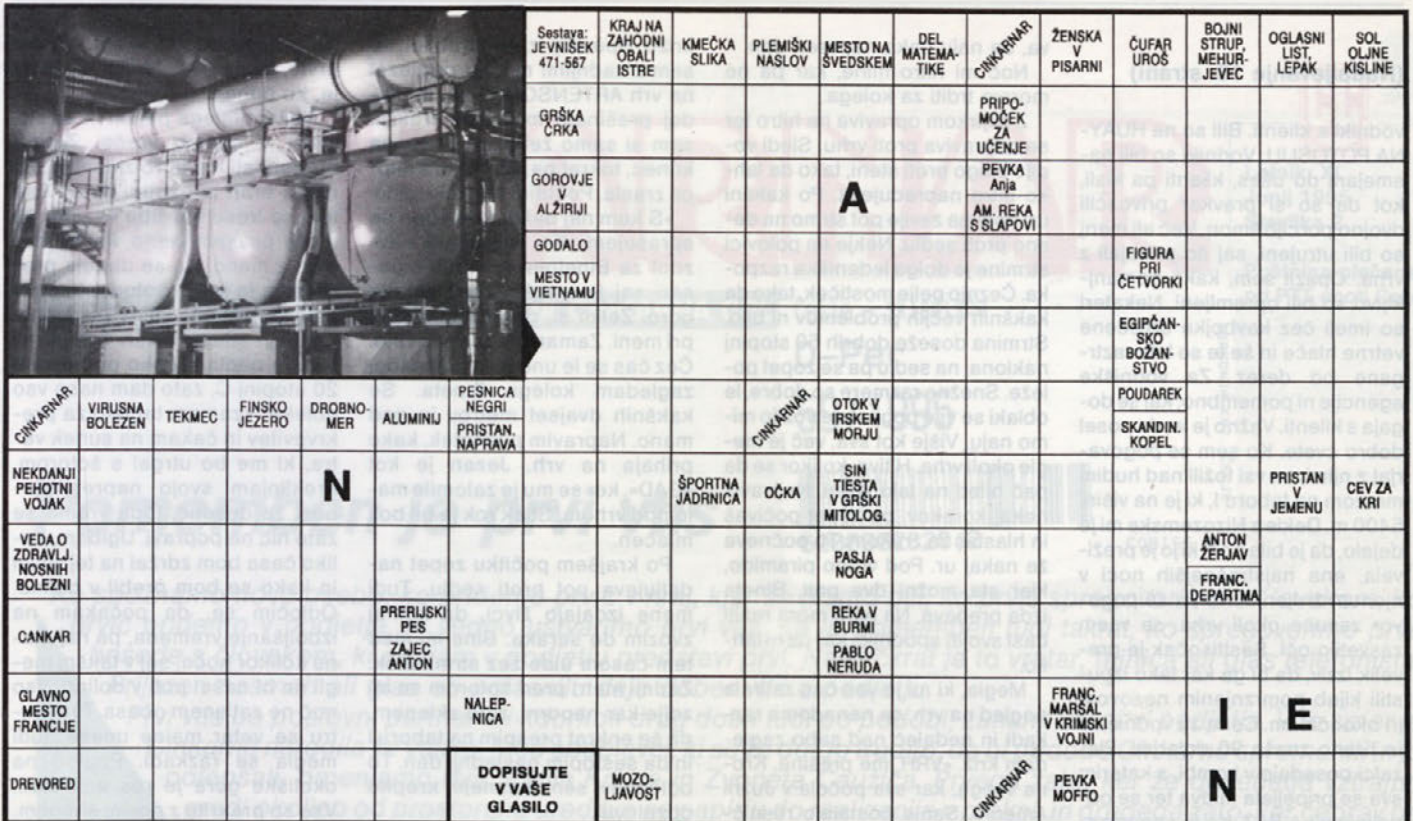
30 let - Stanko Trogar, Mihael Zdolšek, Ivan Novak, Ivan Jelen, Marko Tukarič, Dimitrij Veber.

ABRAHAMOVCI

V januarju in februarju so čas-titljivih 50 let izpolnili:

Friderik Gobec, Jože Jurenc, Vojka Krivokapič, Vera Fister.

**VSEM ISKRENO
ČESTITAMO!**

CINKARNAR št. 1/1995 19

(Nadaljevanje 18. strani)

vodniki s klienti. Bili so na HUAY-NA POTOSIJU. Vodniki so bili nasmejani do ušes, klienti pa kisli, kot da so si pravkar privoščili dvojno porcijo limon. Več ali manj so bili utrjeni, saj so prihajali z vrha. Opazil sem, kako pomanjkljivo so bili opremljeni. Nekateri so imeli čez kavbojke oblečene vetrne hlače in še te so bile raztrgane od derez. Za vodniške agencije ni pomembno, kaj se dogaja s klienti. Važno je le, da posel dobro cvete. Ko sem se pogovarjal z njimi, so vsi tožili nad hudim mrazom na taboru I, ki je na višini 5400 m. Dekle z Nizozemske mi je dejalo, da je bila noč, ki jo je preživela, ena najstrašnejših noči v njenem življenju. Ko pa se pogovor zasučel okoli vrha, se vsem zasvetijo oči. Šesttisočak je prevelik izziv, da bi ga kar tako izpuštili kljub pomrznjenim nosovom in okončinam. Cena za vodništvo in hrano znaša 90 dolarjev. Plezalci posedajo v kombi, s katerim sva se pripeljala midva ter se odpeljejo v LA PAZ. Ko je sonce zašlo, je postalo zelo hladno. Voda, ki je prej veselo curljala, je zamrznila, tudi račke se spravljajo v kočico, da so varne pred mrazom.

Zbudim se okoli četrte ure zjutraj, pa me zaradi mraza prav nič ne mika zapustiti toplega zavetišča. Lenobno se obrnem ter še oddremljem nekaj »kitic«. Ob šestih pa je nepreklicno čas za odhod. Po krajšem zajtrku z Binetom podreva šotor in se odpraviva proti jezu.

Pri ledeniku si privoščiva malce daljši odmor, tu si pripneva dereze ter se naveževa. Razmere na ledeniku so odlične, kljub temu pa mi tempo pade. Dan je prekrasen, le nahrbtnik je z vsakim korakom težji. Pot je speljana tako, da skoraj ni ledeniških razpok, če pa le kakšna prekriža ledenik, gre za manjše dimenzije. Zadnji del poti se mi zelo vleče. Bine mi uide precej naprej, ujamem ga šele na mestu za tabor I, imenovanem ARGENTINSKI. Od jezera pa do tu sva potrebovala šest ur. Uravnave za šotor so polne hrane, ki so jo pustili najini predhodniki. Razni madeži na snegu pa govorijo svoje. Precej je ljudi, ki jemljejo to goro prelahko. Če gre le za lažjo obliko višinske bolezni (bruhanje, glavobol), je to najmanj, kar jih lahko doleti.

Ko je šotor postavljen, pa pričnemo s kuhanjem in pripravljamo hrano na vzpon na vrh. S hrano in pijačo se dobesečno posiljujemo. Izkušnje od prej so me izučile, kako ravnati na takšnih višinah. Zaradi mraza se mi zdi Binetova vroča juha nekaj posebnega. Poleg toplote, ki jo daje, vsebuje precej soli. Pri vzponu sva jo izgubila, sedaj pa jo je potrebno nadoknaditi. Še pri belem dnevu leževa, saj ve-

va, da naju čaka naporen dan.

Noč mi hitro mine, kar pa ne morem trditi za kolega.

Z zajtrkom opraviva na hitro ter se odpraviva proti vrhu. Sledi vodijo blago proti steni, tako da lahko hitro napredujeva. Po kakšni uri hoje pa zavije pot strmo na desno proti sedlu. Nekje na polovici strmine je dolga ledeniška razpoka. Čeznjo pelje mostiček, tako da kakšnih večjih problemov ni bilo. Strmina doseže dobrih 50 stopinj naklona, na sedlu pa se zopet poleže. Snežne razmere so dobre, le oblaki se vse pogosteje vozijo mimo naju. Višje kot sva, več je megle okoli vrha. Hitiva, kolikor se da pač hiteti na taki višini. Napraviš nekaj korakov, pa zopet počivaš in hladaš za zrakom. To počneva že nakaj ur. Pod vršno piramido, kjer sta možni dve poti, Bineta izda prebava. Na hitro mora rešiti čast svojih spodnjic, kar pa ni lahko.

Megla, ki mi je ves čas zatirala pogled na vrh, se nenadoma razkadi in nedaleč nad sabo zagledam križ. »VRH, me prešine. Kona vsega, kar sva počela v Južni Ameriki. Sanje postajajo resničnost. Oči se mi navlažijo, v grlu pa se mi napravi cmok. Napravim še nekaj korakov in že sem pri

križu. Spomini izpred treh let, ko sem z zadnjimi močmi pripeljal na vrh ARTENSONRAHA, mi sedaj prešinejo možgane. Takrat sem si samo želel, da je vsega konec, tokrat pa, da bi gora malce zrasla. Počutim se prekrasno.

»S kom naj delim to srečo,« se sprašujem. Ko pogledam navzdol za Binetom, ni videti ničesar, saj je megla zopet zakrila goro. Želim si, da bi bil čimprej pri meni. Zaman gledam v sivino. Čez čas se le unese in pod seboj zagledam kolega Bineta. Še kakšnih dvajset metrov je pod mano. Napravim posnetek, kako prihaja na vrh. Jezen je kot »GAD«, ker se mu je zalomilo malo pod vrhom. Stisk rok je bil bolj mlačen.

Po krajšem počitku zopet nadaljujemo pot proti sedlu. Tudi mene izdajajo živci, da komaj zvožim do seraka. Bine mi med tem časom uide žez strmi skok. Zadnji metri pred šotorom se mi zdijo kar naporni, zato sklenem, da še enkrat prespim na taboru I in da sestopim naslednji dan. To odločitev sem kasneje krepko obžaloval.

Kolega se kljub utrujenosti pripravi, da bo sestopil do jezera ZONGO. Odloči se zaradi slabe-

ga spanja na tej višini. To bo prvič, da se bova ločila. Hudo mi je, ko odhaja v dolino.

Nekaj malega pojem in se zavijem v spalno vrečo. Zaradi utrujenosti me hitro zmanjka. Po nekaj urah me zbudi mraz. Vse telo se trese kot šiba na vodi. Ni mi še povsem jasno, kaj se dogaja z mano. Ko se docela predramim in ko se šotor nekajkrat poleže na mene, mi je vse jasno. Zunaj je snežni vihar. Temperatura je padla krepko pod minus 20 stopinj C, zato dam nase vso obleko. Vzamem tableto za prekrvavitev in čakam na suneke vetra, ki me bo utrgal s šotorom. Preklinjam svojo nepremišljenost že desetič, toda vreme se zato nič ne popravi. Ugibam, koliko časa bom zdržal na tej višini in kako se bom prebil v dolino. Odločim se, da počakam na izboljšanje vremena, pa naj stanje kolikor hoče, saj v takšni megli ne bi našel poti v dolino. Vso noč ne zatisnem očesa. Proti jutru se veter malce unese, tudi megla se razkadi. Pogled na okoliške gore je res enkratno. Vse so prekrite z novim snegom. Nič več ne pomišljam. Sedaj ali nikoli! Hitro pospravim stvari ter podrem šotor. Nahrbtnik je težak, da ga komaj dvignem. Še dobro, da grem v dolino. Sestop po ledeniku je za mano, zopet se prikažejo široka megla. Megla je kriva, da sestopim v napačno dolino. Skale postajajo vse bolj strme, tako da v plastičnih čevljih komaj splezam do snega. Ker nekajkrat zdrsnem, si moram zopet nadeti dereze. Končno sem na moreni, ki me pripelje do travnih pobočij. Ugibam, kaj naj storim. Ali se vrniti do ledenika in oditi v pravo dolino ali pa se kako prebiti do vodnih kanalov (AKVA-DUKT), ki peljejo do jezera ZONGO. Odločim se za drugo varianto. Zato preplezam še nekaj skopov, ko se znajdem pred njim. Kakšno veselje, ki pa je na žalost kratko. Hoja po teh zidovih zahteva popolno koncentracijo. Počutim se kot kakšen vrhovodec s smučarskimi čevlji na nogah. Pa ni bilo vse tako lepo, kajti kanali občasno vodijo skozi predore. Skozi prvi predor mi uspe priti suh, že pri naslednjem pa sem do kolen v ledeni vodi. Nekajkrat se mi nahrbtnik v tuneli zatakne, da se komaj spravim skozi.

Po kakšni uri čofotanja po vodi mi le uspe priti do jezera, od tam pa do Bineta. Veliko veselje, ko se snideva!

Veselite do življenja je po tej dogodivščini še večje. Kljub vsem naporom, ki sem jih doživel na tej gori, je v meni nova želja, nov izziv, novi BISER. Krona tega dejanja je tako svetla, da zasenči vse ostalo. Prav je, da človek nosi v sebi cilj, do katerega vodijo različno dolge in naporne poti.

Franci Horvat

Povabilo na Triglav

Opozarjamo vas, da bo tradicionalni pohod cinkarnarjev na Triglav 13. avgusta 1995. V treh dneh bodo planinci prehodili pot s Pokljuke do Vodnikovega doma, Kredarice, kjer bodo prenočili. Naslednji dan zjutraj se bodo vzpeli na Triglav in spustili nazaj do Kredarice, pobrali nahrbtnike in krenili s postanki na Planiki, Doliču, Prehodalcu do Koče na Sedmerih jezerih, kjer bo drugo prenočevanje. Tretje jutro bo za nameček majhen vzpon na Tičarico, potem pa spust proti Bogatinu, Komni in Bohinju.

Prijave zbira Ludvik Stopar. Pokličite ga čimprej, ker je povpraševanje že veliko. Za pridobivanje kondicije pa bosta pred tem organizirana dva izleta okoli velike noči bo pohod na Boč, malo kasneje pa na Kamniško sedlo. Priporočamo, da se teh izletov udeležijo tisti, ki se bodo prijavili za Triglav.

Posnetek lanskega izleta cinkarnarjev na Triglav priča, kako dobro so se imeli. Že po napornih poti so zapeli, zaigrali, pa tudi plesali so še potem. Skupinski posnetek v dolini priča o tem, da se pohodov na naš ožak zmeraj udeležijo množica cinkarnarjev.